

Συλλογή της Νομολογίας

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ 3/15 ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τμήμα μείζονος συνθέσεως) της 14ης Φεβρουαρίου 2017

«Γνωμοδότηση δυνάμει του άρθρου 218, παράγραφος 11, ΣΛΕΕ — Συνθήκη του Μαρακές για τη διευκόλυνση της πρόσβασης σε δημοσιευμένα έργα για τα άτομα που είναι τυφλά, τα άτομα με μειωμένη όραση ή με πρόβλημα ανάγνωσης εντύπων με άλλο τρόπο — Άρθρο 3 ΣΛΕΕ — Αποκλειστική εξωτερική αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης — Άρθρο 207 ΣΛΕΕ — Κοινή εμπορική πολιτική — Εμπορικές πτυχές της διανοητικής ιδιοκτησίας — Διεθνής συμφωνία που ενδέχεται να επηρεάσει τους κοινούς κανόνες ή να μεταβάλει την εμβέλειά τους — Οδηγία 2001/29/ΕΚ — Άρθρο 5, παράγραφος 3, στοιχείο β', και παράγραφος 4 — Εξαιρέσεις και περιορισμοί υπέρ ατόμων με αναπηρία»

Στη διαδικασία γνωμοδοτήσεως 3/15,

με αντικείμενο αίτηση γνωμοδοτήσεως δυνάμει του άρθρου 218, παράγραφος 11, ΣΛΕΕ, που υπέβαλε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 11 Αυγούστου 2015,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τμήμα μείζονος συνθέσεως)

συγκείμενο από τους Κ. Lenaerts, Πρόεδρο, Α. Tizzano, αντιπρόεδρο, Μ. Ilešič, L. Bay Larsen (εισηγητή), Τ. von Danwitz και Α. Prechal, προέδρους τμήματος, J.-C. Bonichot, Α. Arabadjiev, C. Toader, Μ. Safjan, D. Šváby, Ε. Jarašiūnas, C. G. Fernlund, C. Vajda και S. Rodin, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: Ν. Wahl

γραμματέας: L. Hewlett, κύρια διοικητική υπάλληλος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 7ης Ιουνίου 2016,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους Β. Hartmann και F. Castillo de la Torre, καθώς και από την J. Samnadda,
- η Τσεχική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους Ο. Šváb, Μ. Smolek, Ε. Ruffer και J. Vláčil,
- η Γαλλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους D. Segoin, F.-X. Bréchet, D. Colas και G. de Bergues,
- η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την G. Palmieri, επικουρούμενη από τον S. Fiorentino, avvocato dello Stato,
- η Λιθουανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους D. Kriauciūnas και R. Dziukovič,
- η Ουγγρική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους Μ. Z. Fehér, G. Κοός και Μ. Bóra,

- η Ρουμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον R. Radu καθώς και από τις A. Voicu, R. Mangu και E. Gane,
- η Φινλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον J. Heliskoski,
- η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενη από τον M. Holt και τη V. Kaye, επικουρούμενους από τον R. Palmer, barrister,
- το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, εκπροσωπούμενο από τους A. Neergaard, D. Warin και A. Auersperger Matić,
- το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εκπροσωπούμενο από τον F. Florindo Gijón και την M. Balta,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 8ης Σεπτεμβρίου 2016,

εκδίδει την ακόλουθη

Γνωμοδότηση Η αίτηση γνωμοδοτήσεως που υποβλήθηκε στο Δικαστήριο από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει ως εξής:

«Έχει η Ευρωπαϊκή Ένωση αποκλειστική αρμοδιότητα να συνάψει τη συνθήκη του Μαρακές για τη διευκόλυνση της πρόσβασης τυφλών, αμβλυώπων ή ατόμων με άλλα προβλήματα ανάγνωσης εντύπων σε δημοσιευμένα έργα;»

Το νομικό πλαίσιο

Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία

2. Το άρθρο 30, παράγραφος 1, της Συμβάσεως των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία, η οποία εγκρίθηκε εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας με την απόφαση 2010/48/ΕΚ του Συμβουλίου, της 26ης Νοεμβρίου 2009 (ΕΕ 2010, L 23, σ. 35, στο εξής: Σύμβαση του ΟΗΕ), ορίζει:

«Τα συμβαλλόμενα κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα των ατόμων με αναπηρία να συμμετέχουν ισότιμα στην πολιτιστική ζωή και λαμβάνουν κατάλληλα μέτρα για να διασφαλίσουν ότι τα άτομα με αναπηρία:

- α) απολαμβάνουν πρόσβαση σε πολιτιστικό υλικό σε προσβάσιμη μορφή·

[...]».

Η οδηγία 2001/29/EK

3. Οι αιτιολογικές σκέψεις 1, 4, 6, 7, 9, 21 και 31 της οδηγίας 2001/29/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Μαΐου 2001, για την εναρμόνιση ορισμένων πτυχών του δικαιώματος του δημιουργού και συγγενικών δικαιωμάτων στην κοινωνία της πληροφορίας (ΕΕ 2001, L 167, σ. 10), έχουν ως εξής:

«(1) Η συνθήκη προβλέπει την εγκαθίδρυση εσωτερικής αγοράς και την καθιέρωση ενός συστήματος που θα αποτρέπει τις στρεβλώσεις του ανταγωνισμού στην εσωτερική αγορά[·] η εναρμόνιση των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με τα δικαιώματα του δημιουργού και τα συγγενικά δικαιώματα συμβάλλει στην επίτευξη των στόχων αυτών.

[...]

(4) Η εναρμόνιση του νομικού πλαισίου περί δικαιώματος του δημιουργού και των συγγενικών δικαιωμάτων, αυξάνοντας την ασφάλεια του δικαίου και διασφαλίζοντας ταυτόχρονα ένα υψηλό επίπεδο προστασίας της διανοητικής ιδιοκτησίας, θα ενθαρρύνει τη διενέργεια σημαντικών επενδύσεων στη δημιουργικότητα και την καινοτομία [...].

[...]

(6) Ελλείψει εναρμόνισης σε κοινοτικό επίπεδο, οι νομοθετικές δραστηριότητες που έχουν ήδη αρχίσει σε αρκετά κράτη μέλη σε εθνικό επίπεδο για να αντιμετωπιστούν οι τεχνολογικές προκλήσεις ενδέχεται να οδηγήσουν σε σημαντικές διαφορές ως προς την προστασία και, ως εκ τούτου, να περιορίσουν την ελεύθερη κυκλοφορία των υπηρεσιών και των προϊόντων που ενσωματώνουν ή βασίζονται σε δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, προκαλώντας εκ νέου κατακερματισμό της εσωτερικής αγοράς και νομοθετική δυσαρμονία. [...]

(7) Ως εκ τούτου, το κοινοτικό νομοθετικό πλαίσιο προστασίας του δικαιώματος του δημιουργού και των συγγενικών δικαιωμάτων πρέπει, επίσης, να προσαρμοστεί και συμπληρωθεί, στο βαθμό που είναι αναγκαίος για την εύρυθμη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς[·] για το σκοπό αυτό, πρέπει να τροποποιηθούν οι εθνικές διατάξεις για το δικαίωμα του δημιουργού και τα συγγενικά δικαιώματα οι οποίες διαφέρουν σημαντικά από το ένα κράτος μέλος στο άλλο ή προκαλούν αβεβαιότητα δικαίου, δυσχεραίνοντας την εύρυθμη λειτουργία της αγοράς και την ανάπτυξη της κοινωνίας της πληροφορίας στην Ευρώπη και πρέπει να αποφευχθεί η λήψη ετερόκλητων εθνικών μέτρων απέναντι στις τεχνολογικές εξελίξεις[·] οι διαφορές που δεν επηρεάζουν δυσμενώς τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς δεν χρειάζεται να καταργηθούν ή να προληφθούν.

[...]

(9) Κάθε εναρμόνιση του δικαιώματος του δημιουργού και των συγγενικών δικαιωμάτων πρέπει να βασίζεται σε υψηλό επίπεδο προστασίας, διότι τα εν λόγω δικαιώματα είναι ουσιώδη για την πνευματική δημιουργία. [...].

[...]

(21) Η παρούσα οδηγία θα πρέπει να ορίζει την εμβέλεια των πράξεων που καλύπτονται από το δικαίωμα αναπαραγωγής όσον αφορά τους διάφορους δικαιούχους[·] αυτό θα πρέπει να γίνει σύμφωνα με το κοινοτικό κεκτημένο[·] χάριν ασφαλείας δικαίου στην εσωτερική αγορά πρέπει να δοθεί ευρύς ορισμός των πράξεων αυτών.

[...]

- (31) Πρέπει να διατηρηθεί μια ισορροπία περί τα δικαιώματα και τα συμφέροντα μεταξύ των διαφόρων κατηγοριών δικαιούχων, καθώς και μεταξύ αυτών και των χρηστών προστατευομένων αντικειμένων[·] [...] οι υφιστάμενες διαφορές ως προς τις εξαιρέσεις και τους περιορισμούς ορισμένων πράξεων που υπόκεινται σε άδεια του δικαιούχου θίγουν άμεσα τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς στον τομέα του δικαιώματος του δημιουργού και των συγγενικών δικαιωμάτων[·] [...] για να διασφαλιστεί η εύρυθμη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, οι εν λόγω εξαιρέσεις και περιορισμοί θα πρέπει να εναρμονισθούν περισσότερο[·] ο βαθμός της εναρμόνισής τους θα πρέπει να εξαρτηθεί από τις επιπτώσεις τους στην εύρυθμη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς.»
4. Κατ' εφαρμογήν του άρθρου 2 της οδηγίας αυτής, τα κράτη μέλη, μεταξύ άλλων, παρέχουν στους δημιουργούς το αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέπουν ή να απαγορεύουν την άμεση ή έμμεση, προσωρινή ή μόνιμη, αναπαραγωγή με οιοδήποτε μέσο και υπό οιαδήποτε μορφή, εν όλω ή εν μέρει, των έργων τους.
5. Το άρθρο 3, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας ορίζει:
- «Τα κράτη μέλη παρέχουν στους δημιουργούς το αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέπουν ή να απαγορεύουν κάθε παρουσίαση στο κοινό των έργων τους, ενσυρμάτως ή ασυρμάτως, καθώς και να καθιστούν προσιτά τα έργα τους στο κοινό κατά τρόπο ώστε οποιοσδήποτε να έχει πρόσβαση σε αυτά όπου και όταν επιλέγει ο ίδιος.»
6. Κατά το άρθρο 4, παράγραφος 1, της ίδιας οδηγίας:
- «Τα κράτη μέλη παρέχουν στους δημιουργούς, όσον αφορά το πρωτότυπο ή αντίγραφο των έργων τους, το αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέπουν ή να απαγορεύουν τη διανομή τους στο κοινό με οποιαδήποτε μορφή μέσω πώλησης ή άλλως.»
7. Το άρθρο 5, παράγραφοι 3 έως 5, της οδηγίας 2001/29 έχει ως εξής:
- «3. Τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέπουν εξαιρέσεις ή περιορισμούς στα δικαιώματα που αναφέρονται στα άρθρα 2 και 3, στις ακόλουθες περιπτώσεις:
- [...]
- β) χρήσεις προς όφελος προσώπων με ειδικές ανάγκες, οι οποίες συνδέονται άμεσα με την αναπηρία και δεν έχουν εμπορικό χαρακτήρα, στο βαθμό που απαιτείται λόγω της συγκεκριμένης αναπηρίας,
- [...]
4. Όταν τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέπουν εξαίρεση ή περιορισμό από το δικαίωμα αναπαραγωγής δυνάμει των παραγράφων 2 ή 3, μπορούν επίσης να προβλέπουν εξαίρεση ή περιορισμό από το δικαίωμα διανομής που αναφέρεται στο άρθρο 4, στο βαθμό που δικαιολογείται από το σκοπό της επιτρεπόμενης πράξης αναπαραγωγής.
5. Οι εξαιρέσεις και οι περιορισμοί που αναφέρονται στις παραγράφους 1, 2, 3 και 4, εφαρμόζονται μόνο σε ορισμένες ειδικές περιπτώσεις οι οποίες δεν αντίκεινται στην κανονική εκμετάλλευση του έργου ή άλλου προστατευομένου αντικειμένου και δεν θίγουν αδικαιολογήτως τα έννομα συμφέροντα του δικαιούχου.»

Το πλαίσιο της αιτήσεως γνωμοδοτήσεως

Η Συνθήκη του Μαρακές

8. Το προοίμιο της Συνθήκης του Μαρακές για τη διευκόλυνση της πρόσβασης σε δημοσιευμένα έργα για τα άτομα που είναι τυφλά, τα άτομα με μειωμένη όραση ή με πρόβλημα ανάγνωσης εντύπων με άλλο τρόπο (στο εξής: Συνθήκη του Μαρακές) έχει ως εξής:

«Τα συμβαλλόμενα μέρη,

- [(1)] Υπενθυμίζοντας τις αρχές της μη εισαγωγής διακρίσεων, τις ίσες ευκαιρίες, την πρόσβαση σε αυτές, καθώς και την πλήρη και αποτελεσματική συμμετοχή και ενσωμάτωση στην κοινωνία, όπως αυτά διατυπώνονται στην Παγκόσμια Διακήρυξη για τα δικαιώματα του ανθρώπου και τη [Σύμβαση του ΟΗΕ],
- [(2)] Ανησυχώντας για τα προβλήματα που παρεμβάλλουν εμπόδια στην πλήρη ανάπτυξη των ατόμων με προβλήματα όρασης ή με άλλο πρόβλημα ανάγνωσης εντύπων, που περιορίζουν την οικεία ελευθερία έκφρασης, συμπεριλαμβανομένης της ελευθερίας του πολίτη για αναζήτηση, λήψη και μετάδοση πληροφοριών και ιδεών κάθε είδους σε ισότιμη βάση με τους άλλους, και με όλες τις μορφές επικοινωνίας της επιλογής τους, την άσκηση του δικαιώματος στην εκπαίδευση, καθώς και την ευκαιρία διεξαγωγής έρευνας,
- [(3)] Τονίζοντας τη σημασία της προστασίας των πνευματικών δικαιωμάτων ως κινήτρου και ανταμοιβής λογοτεχνικών και καλλιτεχνικών δημιουργιών καθώς και για τη διεύρυνση των ευκαιριών για όλους, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων με προβλήματα όρασης ή άλλα προβλήματα ανάγνωσης εντύπων, ώστε να συμμετέχουν στη πολιτιστική ζωή της κοινότητας, να απολαμβάνουν τις τέχνες και να συμμετέχουν στην επιστημονική πρόοδο και στα οφέλη της,
- [(4)] Έχοντας επίγνωση των εμποδίων που αντιμετωπίζουν τα άτομα με προβλήματα όρασης ή πρόβλημα ανάγνωσης εντύπων στην πρόσβαση σε δημοσιευμένα έργα, με στόχο την επίτευξη ίσων ευκαιριών στην κοινωνία, καθώς και την ανάγκη τόσο για αύξηση του αριθμού των έργων σε προσβάσιμες μορφές, όσο και για βελτίωση της κυκλοφορίας των έργων αυτών,
- [(5)] Λαμβάνοντας υπόψη ότι η πλειονότητα των ατόμων με προβλήματα όρασης ή πρόβλημα ανάγνωσης εντύπων ζουν σε αναπτυσσόμενες και σε λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες,
- [...]
- [(7)] Αναγνωρίζοντας ότι πολλά κράτη μέλη έχουν θεσπίσει περιορισμούς και εξαιρέσεις στο πλαίσιο της εθνικής τους νομοθεσίας περί δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας του δημιουργού για τα άτομα με προβλήματα όρασης ή άλλο πρόβλημα ανάγνωσης εντύπων· πλην όμως εξακολουθεί να υπάρχει έλλειψη διαθέσιμων έργων σε αντίγραφα σε προσβάσιμο μορφότυπο για τα πρόσωπα αυτά, και ότι σημαντικοί πόροι απαιτούνται για την προσπάθεια να καθιστούν προσβάσιμα τα έργα στα πρόσωπα αυτά, και ότι η έλλειψη δυνατοτήτων διασυνοριακής ανταλλαγής αντιγράφων σε προσβάσιμη μορφή έχει καταστήσει αναγκαία την επανάληψη των εν λόγω προσπαθειών,
- [(8)] Αναγνωρίζοντας τόσο τη σημασία του ρόλου των δικαιούχων στο να καταστούν τα έργα τους προσβάσιμα στα άτομα με προβλήματα όρασης ή με άλλο πρόβλημα ανάγνωσης εντύπων και τη σπουδαιότητα της ύπαρξης κατάλληλων περιορισμών και εξαιρέσεων ώστε να καταστήσουν προσβάσιμα τα έργα στα πρόσωπα αυτά, ιδιαίτερα όταν η αγορά δεν είναι σε θέση να παράσχει τέτοια πρόσβαση,

[(9)] Αναγνωρίζοντας την ανάγκη να διατηρηθεί μια ισορροπία μεταξύ της αποτελεσματικής προστασίας των δικαιωμάτων των δημιουργών και του ευρύτερου δημοσίου συμφέροντος, ειδικότερα όσον αφορά την εκπαίδευση, την έρευνα, την πρόσβαση σε πληροφορίες, και ότι μια τέτοια ισορροπία πρέπει να διευκολύνει την αποτελεσματική και έγκαιρη πρόσβαση στα έργα προς όφελος ατόμων με προβλήματα όρασης ή με άλλα προβλήματα ανάγνωσης εντύπων,

[(10)] Επιβεβαιώνοντας τις υποχρεώσεις των συμβαλλομένων μερών που απορρέουν από τις υφιστάμενες διεθνείς συνθήκες για την προστασία των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας και τη σημασία της τριπλής προϋπόθεσης για τους περιορισμούς και τις εξαιρέσεις που προβλέπονται στο άρθρο 9, παράγραφος 2 της σύμβασης της Βέρνης για την προστασία των λογοτεχνικών και καλλιτεχνικών έργων και άλλων διεθνών πράξεων,

[...]

[(12)] Αναγνωρίζοντας τη σημασία του διεθνούς συστήματος δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας του δημιουργού και επιθυμώντας να εναρμονιστούν περιορισμοί και εξαιρέσεις με σκοπό να διευκολυνθεί η πρόσβαση και χρήση των έργων από άτομα με προβλήματα όρασης ή με άλλα προβλήματα ανάγνωσης εντύπων,

[...]».

9. Το άρθρο 1 της συνθήκης αυτής έχει ως εξής:

«Καμία διάταξη της παρούσας συνθήκης δεν παρεκκλίνει από τυχόν υποχρεώσεις που υπέχουν τα συμβαλλόμενα μέρη έναντι αλλήλων βάσει άλλων συνθηκών και δεν θίγει κανένα από τα δικαιώματα που συμβαλλόμενο μέρος έχει δυνάμει άλλων συνθηκών.»

10. Το άρθρο 2 της εν λόγω συνθήκης ορίζει:

«Για τους σκοπούς της παρούσας συνθήκης,

α) ως [“έργα”] νοούνται λογοτεχνικά και καλλιτεχνικά έργα, κατά την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 1 της σύμβασης της Βέρνης για την προστασία των λογοτεχνικών και καλλιτεχνικών έργων, με τη μορφή κειμένου, συμβόλων ή/και συναφών εικονογραφήσεων, είτε δημοσιευμένων ή άλλως διαθέσιμων στο κοινό από μέσα ενημέρωσης [...].

β) ως “προσβάσιμο αντίτυπο μορφότυπου”, νοείται αντίτυπο έργου με εναλλακτικό τρόπο ή μορφή που δίνει σε δικαιούχο πρόσωπο πρόσβαση στο έργο, συμπεριλαμβανομένης της δυνατότητας για το πρόσωπο να έχει πρόσβαση με τις δυνατότητες και την άνεση που θα είχε πρόσωπο χωρίς διαταραχές της όρασης ή άλλα προβλήματα ανάγνωσης εντύπων. Το σε προσβάσιμη μορφή αντίτυπο χρησιμοποιείται αποκλειστικά από δικαιούχα πρόσωπα και πρέπει να σέβεται την ακεραιότητα του πρωτότυπου έργου, λαμβάνοντας δεόντως υπόψη τις αλλαγές που είναι αναγκαίες για να μπορέσει το έργο να καταστεί προσβάσιμο στην εναλλακτική μορφή και τις ανάγκες προσβασιμότητας των δικαιούχων προσώπων.

γ) ως “εξουσιοδοτημένος φορέας” νοείται φορέας που έχει εγκριθεί ή αναγνωριστεί από τις δημόσιες αρχές για την παροχή εκπαίδευσης, επιμόρφωσης, προσαρμοσμένης ανάγνωσης ή πρόσβασης σε πληροφορίες σε δικαιούχα πρόσωπα σε μη κερδοσκοπική βάση. Περιλαμβάνει επίσης κυβερνητικό όργανο ή μη κερδοσκοπική οργάνωση που παρέχει τις ίδιες υπηρεσίες σε δικαιούχα πρόσωπα ως μία από τις οικείες πρωτογενείς δραστηριότητες ή θεσμικές υποχρεώσεις [...].

Ένας εγκεκριμένος φορέας καθορίζει και ακολουθεί τις δικές του πρακτικές

- i) για να βεβαιωθεί ότι τα πρόσωπα στα οποία απευθύνονται οι υπηρεσίες του είναι δικαιούχα πρόσωπα·
 - ii) για να περιορίσει στα δικαιούχα πρόσωπα ή/και τους εξουσιοδοτημένους φορείς την εκ μέρους του διανομή και διάθεση αντίγραφων σε προσβάσιμη μορφή·
 - iii) για να αποθαρρυνθεί η αναπαραγωγή, διανομή και διάθεση μη εξουσιοδοτημένων αντιγράφων· και
 - iv) για να διατηρήσει τη δέουσα προσοχή, όσον αφορά τη διαχείριση των αντιτύπων έργων καθώς και των σχετικών πρακτικών, με παράλληλο σεβασμό της ιδιωτικής ζωής των δικαιούχων προσώπων σύμφωνα με το άρθρο 8.»
11. Το άρθρο 4, παράγραφος 1, της ίδιας συνθήκης ορίζει:
- «α) Τα συμβαλλόμενα μέρη προβλέπουν στην οικεία εθνική νομοθεσία περί διανοητικής ιδιοκτησίας τον περιορισμό ή την εξαίρεση από το δικαίωμα αναπαραγωγής, το δικαίωμα διανομής, και το δικαίωμα διάθεσης στο κοινό, όπως προβλέπεται από την Συνθήκη ΠΟΔΙ για τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας (WCT), ώστε να διευκολυνθεί η διαθεσιμότητα των έργων σε προσβάσιμη μορφή αντίτυπα για τα δικαιούχα πρόσωπα. [...]
 - β) Τα συμβαλλόμενα μέρη μπορούν επίσης να προβλέψουν περιορισμό ή εξαίρεση από το δικαίωμα δημόσιας εκτέλεσης, έτσι ώστε να διευκολυνθεί η πρόσβαση σε έργα για δικαιούχα πρόσωπα.»
12. Το άρθρο 4, παράγραφος 2, της Συνθήκης του Μαρακές ορίζει ότι τα συμβαλλόμενα μέρη μπορούν να ανταποκριθούν στις προβλεπόμενες από το άρθρο 4, παράγραφος 1, της εν λόγω συνθήκης επιταγές εισάγοντας στην εθνική νομοθεσία τους εξαίρεση ή περιορισμό με ορισμένα χαρακτηριστικά τα οποία περιγράφονται στο εν λόγω άρθρο 4, παράγραφος 2.
13. Το άρθρο 4, παράγραφοι 3 έως 5, της εν λόγω συνθήκης ορίζει:
- «3. Συμβαλλόμενο μέρος μπορεί να ανταποκριθεί στα του άρθρου 4, παράγραφος 1, θεσπίζοντας και άλλους περιορισμούς ή εξαιρέσεις στο πλαίσιο της εθνικής νομοθεσίας περί δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας σύμφωνα με τα άρθρα 10 και 11 [...].
 - 4. Συμβαλλόμενο μέρος μπορεί να μειώσει περιορισμούς ή εξαιρέσεις δυνάμει του παρόντος άρθρου σε έργα των οποίων η προμήθεια, υπό τη συγκεκριμένη προσβάσιμη μορφή, δεν μπορεί να γίνει από το εμπόριο με εύλογους όρους για τα δικαιούχα πρόσωπα στη συγκεκριμένη αγορά. [...]
 - 5. Η εθνική νομοθεσία καθορίζει κατά πόσον οι περιορισμοί ή οι εξαιρέσεις του παρόντος άρθρου υπόκεινται σε αμοιβή.»
14. Κατά το άρθρο 5 της ίδιας συνθήκης:
- «1. Τα συμβαλλόμενα μέρη προβλέπουν ότι εάν ένα προσβάσιμη μορφής αντίτυπο παράγεται υπό περιορισμό ή εξαίρεση ή σύμφωνα με το νόμο, το εν λόγω προσβάσιμη μορφής αντίτυπο δύναται να διανεμηθεί ή να διατεθεί από εξουσιοδοτημένο φορέα σε δικαιούχο πρόσωπο ή εγκεκριμένο φορέα σε άλλο συμβαλλόμενο μέρος [...].

2. Ένα συμβαλλόμενο μέρος μπορεί να εκπληρώσει τα προβλεπόμενα στο άρθρο 5, παράγραφος 1, θεσπίζοντας περιορισμό ή εξαίρεση στο πλαίσιο της περί των διανοητικών δικαιωμάτων δημιουργού εθνικής νομοθεσίας:

- α) επιτρέπεται σε εξουσιοδοτημένους φορείς, χωρίς την άδεια του δικαιούχου, να διακινούν ή να θέτουν στη διάθεση για την αποκλειστική χρήση των δικαιούχων προσώπων προσβάσιμης μορφής αντίτυπα σε εξουσιοδοτημένο φορέα σε άλλο συμβαλλόμενο μέρος· και
- β) επιτρέπεται σε εξουσιοδοτημένους φορείς, και, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 2, στοιχείο γ), να διανείμουν ή να διαθέσουν προσβάσιμης μορφής αντίτυπα σε δικαιούχο πρόσωπο σε άλλο συμβαλλόμενο μέρος, χωρίς την άδεια του δικαιούχου·

υπό τον όρο ότι πριν από τη διανομή ή τη διάθεση, ο αρχικός εξουσιοδοτημένος φορέας δεν γνώριζε ή [δεν] συντρέχουν βάσιμες υπόνοιες ότι γνώριζε ότι το προσιτής μορφής αντίτυπο θα εχρησιμοποιείτο για σκοπούς άλλους από τη χρήση από δικαιούχα πρόσωπα [...].

[...]

4.

- α) Όταν ο εγκεκριμένος φορέας σε συμβαλλόμενο μέρος παραλαμβάνει αντίτυπα προσβάσιμης μορφής, σύμφωνα με το άρθρο 5, παράγραφος 1, και το εν λόγω συμβαλλόμενο μέρος δεν υπέχει υποχρεώσεις δυνάμει του άρθρου 9 της σύμβασης της Βέρνης, εξασφαλίζει, σύμφωνα με το οικείο νομικό σύστημα και πρακτικές, ότι τα αντίτυπα προσβάσιμης μορφής μόνο αναπαράγονται, διανέμονται ή διατίθενται προς όφελος των δικαιούχων προσώπων που υπάγονται στη δικαιοδοσία του συμβαλλόμενου αυτού μέρους.
- β) Η διανομή και διάθεση προσβάσιμης μορφής αντιτύπων από εξουσιοδοτημένο φορέα δυνάμει του άρθρου 5, παράγραφος 1, περιορίζεται στα εν λόγω δικαστήρια εκτός εάν το συμβαλλόμενο μέρος είναι συμβαλλόμενο μέρος στη Συνθήκη ΠΟΔΙ για τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας ή διαφορετικά μειώνει τους περιορισμούς και τις εξαιρέσεις εφαρμογής της συνθήκης αυτής για το δικαίωμα διανομής και το δικαίωμα διάθεσης στο κοινό σε ορισμένες ειδικές περιπτώσεις οι οποίες δεν αντίκεινται στην κανονική εκμετάλλευση του έργου και δεν βλάπτονται σε υπερβολικό βαθμό τα νόμιμα συμφέροντα του κατόχου των διανοητικών δικαιωμάτων [...].

[...]»

15. Το άρθρο 6 της Συνθήκης του Μαρακές ορίζει:

«Στο βαθμό που το εθνικό δίκαιο ενός συμβαλλόμενου μέρους επιτρέπει σε δικαιούχο πρόσωπο, άλλο πρόσωπο που ενεργεί για λογαριασμό του ή έναν εγκεκριμένο φορέα να παραγάγει προσιτής μορφής αντίτυπο έργου, το εθνικό δίκαιο του εν λόγω συμβαλλόμενου μέρους περιλαμβάνει και τη δυνατότητα εισαγωγής προσιτής μορφής αντιτύπου προς το κοινό όφελος των δικαιούχων προσώπων, χωρίς την άδεια του κατόχου των διανοητικών δικαιωμάτων.»

16. Το άρθρο 9, παράγραφοι 1 και 2, της εν λόγω συνθήκης έχει ως εξής:

«1. Τα συμβαλλόμενα μέρη καταβάλλουν προσπάθειες για την προώθηση των διασυνοριακών ανταλλαγών προσβάσιμης μορφής αντιτύπων, ενθαρρύνοντας την εθελοντική ανταλλαγή πληροφοριών που θα συμβάλουν στην αλληλοαναγνώριση των εξουσιοδοτημένων φορέων. Το Διεθνές Γραφείο του ΠΟΔΙ συγκροτεί ένα σημείο πρόσβασης στις πληροφορίες προς τον σκοπό αυτόν.

2. Τα συμβαλλόμενα μέρη δεσμεύονται να συνδράμουν τους εξουσιοδοτημένους φορείς οι οποίοι δραστηριοποιούνται βάσει του άρθρου 5 για τη διακίνηση πληροφοριών σχετικά με τις πρακτικές τους, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 2, στοιχείο γ), τόσο μέσω της ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των εξουσιοδοτημένων φορέων σχετικά με τις πολιτικές και τις πρακτικές που ακολουθούν, συμπεριλαμβανομένων αυτών που συνδέονται με τις διασυνοριακές συναλλαγές αυτών των προσβάσιμης μορφής αντιτύπων, με τα ενδιαφερόμενα μέρη και το κοινό, ανάλογα με την περίπτωση.»

17. Το άρθρο 11 της εν λόγω συνθήκης ορίζει:

«Κατά την έγκριση μέτρων που απαιτούνται για την εξασφάλιση της εφαρμογής της παρούσας συνθήκης, ένα συμβαλλόμενο μέρος μπορεί να ασκεί τα δικαιώματα και να συμμορφώνεται με τις υποχρεώσεις τις οποίες το εν λόγω συμβαλλόμενο μέρος υπέχει βάσει της σύμβασης της Βέρνης, της συμφωνίας για τις εμπορικές πτυχές των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας και της συνθήκης ΠΟΔΙ για τα δικαιώματα των κατόχων δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, καθώς και των ερμηνευτικών συμφωνιών τους, έτσι ώστε:

- α) σύμφωνα με το άρθρο 9, παράγραφος 2, της σύμβασης της Βέρνης, ένα συμβαλλόμενο μέρος μπορεί να επιτρέπει την αναπαραγωγή έργων σε ορισμένες ειδικές περιπτώσεις, με την προϋπόθεση ότι η αναπαραγωγή δεν αντίκειται στην κανονική εκμετάλλευση του έργου και δεν βλάπτονται σε υπερβολικό βαθμό τα νόμιμα συμφέροντα του δημιουργού·
- β) σύμφωνα με το άρθρο 13 της συμφωνίας για τις εμπορικές πτυχές των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, κάθε συμβαλλόμενο μέρος οφείλει να μειώνει τους περιορισμούς και εξαιρέσεις στα αποκλειστικά δικαιώματα, αλλά μόνο για ορισμένες ειδικές περιπτώσεις, υπό την προϋπόθεση ότι η μείωση δεν αντίκειται στην κανονική εκμετάλλευση του έργου και δεν βλάπτονται σε υπερβολικό βαθμό τα νόμιμα συμφέροντα του δικαιούχου·
- γ) σύμφωνα με το άρθρο 10, παράγραφος 1 της συνθήκης ΠΟΔΙ για τα δικαιώματα της διανοητικής ιδιοκτησίας, τα συμβαλλόμενα μέρη μπορούν να προβλέπουν περιορισμούς ή εξαιρέσεις στα δικαιώματα που χορηγούνται σε δημιουργούς στο πλαίσιο του WCT σε ορισμένες ειδικές περιπτώσεις, υπό την προϋπόθεση ότι δεν παρακωλύεται η κανονική εκμετάλλευση του έργου και δεν βλάπτονται σε υπερβολικό βαθμό τα νόμιμα συμφέροντα του δημιουργού·
- δ) σύμφωνα με το άρθρο 10, παράγραφος 2, της συνθήκης ΠΟΔΙ για τα δικαιώματα της διανοητικής ιδιοκτησίας, κάθε συμβαλλόμενο μέρος οφείλει, κατά την εφαρμογή της σύμβασης της Βέρνης, να μειώνει τους περιορισμούς και εξαιρέσεις στα δικαιώματα, αλλά μόνο για ορισμένες ειδικές περιπτώσεις, υπό την προϋπόθεση ότι η μείωση δεν αντίκειται στην κανονική εκμετάλλευση του έργου και δεν βλάπτονται σε υπερβολικό βαθμό τα νόμιμα συμφέροντα του δικαιούχου.»

18. Το άρθρο 12 της ίδιας συνθήκης έχει ως εξής:

«1. Τα συμβαλλόμενα μέρη αναγνωρίζουν ότι ένα συμβαλλόμενο μέρος δύναται να εφαρμόσει στο εθνικό του δίκαιο περιορισμούς και εξαιρέσεις σε θέματα δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας προς όφελος των δικαιούχων προσώπων άλλους από αυτούς που προβλέπονται από την παρούσα συνθήκη έχοντας υπόψη την οικονομική κατάσταση του αντισυμβαλλόμενου μέρους, καθώς και τις κοινωνικές και πολιτιστικές ανάγκες του, σύμφωνα με τα διεθνή δικαιώματα και τις διεθνείς υποχρεώσεις και, στην περίπτωση μιας λιγότερο ανεπτυγμένης χώρας, λαμβάνοντας υπόψη τις ειδικές ανάγκες του και τα ιδιαίτερα διεθνή δικαιώματα, υποχρεώσεις και ευελιξία του.

2. Η παρούσα συνθήκη δεν θίγει άλλους περιορισμούς και εξαιρέσεις για άτομα με αναπηρίες, που προβλέπονται από το εθνικό δίκαιο.»

Το ιστορικό θεσπίσεως της συνθήκης της οποίας μελετάται η σύναψη

19. Στις 26 Νοεμβρίου 2012 το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης εξέδωσε απόφαση με την οποία εξουσιοδοτούσε την Επιτροπή να μετάσχει, εξ ονόματος της Ένωσης, σε διαπραγματεύσεις, στο πλαίσιο του Παγκόσμιου Οργανισμού Διανοητικής Ιδιοκτησίας (ΠΟΔΙ), για τη συνομολόγηση ενδεχόμενης διεθνούς συμφωνίας περί καθιερώσεως εξαιρέσεων και περιορισμών στο δικαίωμα του δημιουργού υπέρ ατόμων τυφλών, ατόμων με μειωμένη όραση και ατόμων με άλλα προβλήματα αναγνώσεως εντύπων (στο εξής: δικαιούχοι).
20. Οι διαπραγματεύσεις αυτές ολοκληρώθηκαν, κατά τη διπλωματική διάσκεψη που έλαβε χώρα στο Μαρακές (Μαρόκο) από της 17ης έως την 28η Ιουνίου 2013, με την υιοθέτηση, στις 27 Ιουνίου 2013, της Συνθήκης του Μαρακές.
21. Το Συμβούλιο ενέκρινε την υπογραφή της εν λόγω συνθήκης, εξ ονόματος της Ένωσης, με την απόφαση 2014/221/ΕΕ του Συμβουλίου, της 14ης Απριλίου 2014 (ΕΕ 2014, L 115, σ. 1). Η απόφαση αυτή αφορούσε συγχρόνως τα άρθρα 114 και 207 ΣΛΕΕ.
22. Στις 21 Οκτωβρίου 2014 η Επιτροπή εξέδωσε πρόταση αποφάσεως για τη σύναψη της Συνθήκης του Μαρακές εξ ονόματος της Ένωσης, η οποία αφορούσε τις αυτές νομικές βάσεις. Η πρόταση αυτή δεν συγκέντρωσε την απαραίτητη πλειοψηφία εντός του Συμβουλίου.

Απόψεις που διατύπωσε η Επιτροπή με την αίτησή της γνωμοδοτήσεως

23. Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι τη νομική βάση για τη σύναψη της Συνθήκης του Μαρακές θα πρέπει να συναποτελέσουν το άρθρο 114 ΣΛΕΕ, λόγω του αποτελέσματος εναρμονίσεως που θα έχει η εν λόγω συνθήκη, και το άρθρο 207 ΣΛΕΕ, προκειμένου να καλυφθεί η ανταλλαγή αντιτύπων σε προσβάσιμο μορφότυπο με τρίτες χώρες. Στην περίπτωση αυτή, κατά την Επιτροπή, η Ένωση έχει, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 3, παράγραφοι 1 και 2, ΣΛΕΕ, αποκλειστική αρμοδιότητα για τη σύναψη της εν λόγω συνθήκης.
24. Επικουρικώς, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η σύναψη της ίδιας συνθήκης πρέπει να στηριχθεί αποκλειστικώς στο άρθρο 207 ΣΛΕΕ και ότι η Ένωση έχει συναφώς, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 3, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, αποκλειστική αρμοδιότητα.

Επί του άρθρου 3, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ

25. Η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι η Ένωση έχει, δυνάμει του άρθρου 3, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, αποκλειστική αρμοδιότητα στον τομέα της κοινής εμπορικής πολιτικής, συμπεριλαμβανομένων των εμπορικών πτυχών της διανοητικής ιδιοκτησίας.
26. Κατά την Επιτροπή, η έννοια των εμπορικών πτυχών της διανοητικής ιδιοκτησίας καλύπτει το σύνολο της Συνθήκης του Μαρακές ή, τουλάχιστον, τα άρθρα της 5 και 6, καθώς και τις πτυχές των λοιπών άρθρων της εν λόγω συνθήκης που σχετίζονται με τα άρθρα 5 και 6.
27. Συναφώς, η Επιτροπή, επικαλούμενη την απόφαση της 18ης Ιουλίου 2013, Daiichi Sankyo και Sanofi-Aventis Deutschland (C-414/11, EU:C:2013:520), επισημαίνει ότι μόνον οι κανόνες της Ένωσης στον τομέα της διανοητικής ιδιοκτησίας οι οποίοι εμφανίζουν ειδικό σύνδεσμο με τις διεθνείς εμπορικές συναλλαγές δύνανται να εμπίπτουν στην κατ' άρθρο 207 ΣΛΕΕ έννοια «εμπορικές πτυχές της διανοητικής ιδιοκτησίας».

28. Κατά την Επιτροπή, η έννοια αυτή καταλαμβάνει αποκλειστικώς τις συμφωνίες που συνδέονται με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (ΠΟΕ). Συγκεκριμένα, από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι διεθνής συμφωνία η οποία συνεπάγεται εναρμόνιση καθεστώτων προστασίας της διανοητικής ιδιοκτησίας πρέπει, εν γένει, να συνδέεται με την κοινή εμπορική πολιτική οσάκις αυτή σκοπεί στην προώθηση του εμπορίου.
29. Εν προκειμένω, κατά την Επιτροπή, μολοντί τα άρθρα 4 έως 6 και 9 της Συνθήκης του Μαρακές προβλέπουν την προσέγγιση των νομοθεσιών των συμβαλλόμενων μερών, πρωταρχικός σκοπός της συνθήκης αυτής δεν είναι η εναρμόνιση των εν λόγω νομοθεσιών, αλλά η διευκόλυνση, μέσω της εν λόγω εναρμονίσεως, της διασυνοριακής ανταλλαγής αντιτύπων σε προσβάσιμο μορφότυπο, ομοίως μεταξύ Ένωσης και τρίτων χωρών, όπως προκύπτει, ιδίως, από το προοίμιο και από το άρθρο 9 της συνθήκης. Η θέσπιση των εν λόγω διεθνών κανόνων στο πεδίο της διανοητικής ιδιοκτησίας φαίνεται, επομένως, να αποτελεί απλό μέσο για την επίτευξη του σκοπού της ελευθερώσεως των διεθνών συναλλαγών.
30. Κατά την Επιτροπή, το γεγονός ότι η Συνθήκη του Μαρακές εφαρμόζεται αποκλειστικώς επί των αντιτύπων σε προσβάσιμο μορφότυπο τα οποία αναπαράγονται επί μη κερδοσκοπικής βάσεως στερείται σημασίας, δεδομένου ότι, αφενός, η ιδιαιτερότητα αυτή δεν αποκλείει το ενδεχόμενο αμοιβής για την κάλυψη του σχετικού κόστους και, αφετέρου, το άρθρο 207 ΣΛΕΕ εφαρμόζεται ομοίως προκειμένου για αγαθά ή υπηρεσίες που παρέχονται επί μη κερδοσκοπικής βάσεως. Συναφώς, κατά την Επιτροπή, κρίνεται σκόπιμη η επισήμανση ότι η εξαίρεση ή ο περιορισμός που προβλέπεται από το άρθρο 5, παράγραφος 3, στοιχείο β', της οδηγίας 2001/29 ισχύει ομοίως για δραστηριότητες μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα. Εξάλλου, το σύστημα που καθιερώνεται με την εν λόγω συνθήκη δύναται να επηρεάσει εμπορικές δραστηριότητες διαθέσεως στο κοινό και ανταλλαγής αντιτύπων σε προσβάσιμο μορφότυπο.
31. Ομοίως, κατά την Επιτροπή, το επιχείρημα ότι ο απώτερος σκοπός της εν λόγω συνθήκης είναι κοινωνικός ή ανθρωπιστικός δεν μπορεί να γίνει δεκτό, καθόσον από τη γνωμοδότηση 1/78 (Διεθνής συμφωνία για το φυσικό καουτσούκ) της 4ης Οκτωβρίου 1979 (EU:C:1979:224), και από την απόφαση της 17ης Οκτωβρίου 1995, Werner (C-70/94, EU:C:1995:328), προκύπτει ότι η κοινή εμπορική πολιτική δεν μπορεί να τυγχάνει στενής ερμηνείας αποκλείουσας τα μέτρα που αφορούν ειδικούς σκοπούς.

Επί του άρθρου 3, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ

32. Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι, στην περίπτωση κατά την οποία προκρινόταν ως ενδεδειγμένη για την υιοθέτηση, εν όλω ή εν μέρει, της Συνθήκης του Μαρακές άλλη νομική βάση και όχι το άρθρο 207 ΣΛΕΕ, η Ένωση θα είχε αποκλειστική αρμοδιότητα δυνάμει του άρθρου 3, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, το οποίο ορίζει, μεταξύ άλλων, ότι η Ένωση έχει τέτοια αρμοδιότητα για τη σύναψη διεθνούς συμφωνίας στον βαθμό κατά τον οποίο η σύναψη αυτή ενδέχεται να επηρεάσει κοινούς κανόνες ή να μεταβάλει την εμβέλειά τους.
33. Καίτοι υποστηρίζει ότι την ορθή νομική βάση αποτελεί το άρθρο 114 ΣΛΕΕ και όχι το άρθρο 19 ΣΛΕΕ, η Επιτροπή επισημαίνει ότι ο προσδιορισμός της ορθής νομικής βάσεως αποτελεί, εν πάση περιπτώσει, ζήτημα δευτερεύουσας σημασίας διότι δεν ασκεί επιρροή επί του ζητήματος κατά πόσον διεθνής συμφωνία έχει αντίκτυπο επί κοινών κανόνων της Ένωσης.
34. Κατά την Επιτροπή, το δικαίωμα του δημιουργού και τα συγγενικά δικαιώματα τα οποία αφορά η Συνθήκη του Μαρακές και, ειδικότερα, οι εξαιρέσεις και οι περιορισμοί των δικαιωμάτων αυτών εναρμονίσθηκαν σε επίπεδο Ένωσης με την οδηγία 2001/29.

35. Τα κράτη μέλη έχουν, βεβαίως, την ευχέρεια εφαρμογής ή μη των προβλεπόμενων από την εν λόγω οδηγία εξαιρέσεων και περιορισμών. Εντούτοις, το περιθώριο εκτιμήσεως το οποίο διαθέτουν συναφώς τα κράτη μέλη είναι περιορισμένο δεδομένου ότι, αφενός, η περιλαμβανόμενη στο άρθρο 5 της εν λόγω οδηγίας απαρίθμηση των εξαιρέσεων και των περιορισμών είναι αποκλειστική και, αφετέρου, τα κράτη μέλη δύνανται να θέτουν σε εφαρμογή τις εν λόγω εξαιρέσεις και τους εν λόγω περιορισμούς μόνον εντός των επιβαλλόμενων από το δίκαιο της Ένωσης ορίων.
36. Συνεπώς, κατά την Επιτροπή, η Συνθήκη του Μαρακές εισάγει σαφώς παρεκκλίσεις από το δικαίωμα του δημιουργού και τα συγγενικά δικαιώματα, τα οποία εναρμονίσθηκαν πλήρως με την οδηγία 2001/29, προβλέποντας υποχρεωτική εξαίρεση ή περιορισμό για τις χρήσεις που συνδέονται άμεσα με την αναπηρία, εκεί όπου το άρθρο 5, παράγραφος 3, στοιχείο β', της εν λόγω οδηγίας προβλέπει προαιρετική εξαίρεση ή περιορισμό στο συγκεκριμένο πεδίο.
37. Στο πλαίσιο αυτό, οσάκις αποφασίζουν να εισαγάγουν τέτοια εξαίρεση ή περιορισμό, τα κράτη μέλη δεν ασκούν «διατηρούμενη» αρμοδιότητα, αλλά κάνουν χρήση επιλογής «παραχωρούμενης/παρεχόμενης» από το δίκαιο της Ένωσης, τηρουμένου του προβλεπόμενου από το δίκαιο αυτό πλαισίου. Κατά την Επιτροπή, το γεγονός και μόνον ότι τα κράτη μέλη διαθέτουν έως έναν βαθμό ελευθερία για την προσαρμογή ορισμένων πτυχών της νομοθεσίας δεν αρκεί για να γίνει δεκτό ότι η εξωτερική αρμοδιότητα της Ένωσης στο πεδίο αυτό δεν είναι αποκλειστική.
38. Η Επιτροπή επισημαίνει επίσης ότι η θέση σε εφαρμογή της εξαιρέσεως ή του περιορισμού που προβλέπεται από τη Συνθήκη του Μαρακές προϋποθέτει, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 11 της συνθήκης αυτής και του άρθρου 5, παράγραφος 5, της οδηγίας 2001/29, την τήρηση του γενικού όρου ότι η εφαρμογή μιας τέτοιας εξαιρέσεως ή ενός τέτοιου περιορισμού δεν πρέπει να έχει ως αποτέλεσμα βλάβη των εννόμων συμφερόντων του φορέα του δικαιώματος του δημιουργού ή παρακώλυση της κανονικής εκμεταλλεύσεως του έργου του. Πλην όμως, κατά την Επιτροπή, η υποχρέωση αυτή απορρέει από διεθνείς συμφωνίες που εμπίπτουν στην αποκλειστική αρμοδιότητα της Ένωσης.
39. Τέλος, η Επιτροπή εκτιμά ότι τα άρθρα 5 και 6 της Συνθήκης του Μαρακές πρόκειται να ρυθμίζουν τις ανταλλαγές μεταξύ των κρατών μελών και ότι θα επηρεάζουν την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων. Ομοίως, το άρθρο 7 της εν λόγω συνθήκης θα επηρεάζει το άρθρο 6 της οδηγίας 2001/29, για την έννομη προστασία των τεχνολογικών μέτρων στα οποία προσφεύγουν οι δικαιούχοι.

Σύνοψη των παρατηρήσεων που υποβλήθηκαν στο Δικαστήριο

Επί του άρθρου 3, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ

40. Η Τσεχική, η Γαλλική, η Ιταλική, η Ουγγρική, η Ρουμανική Κυβέρνηση και η Φινλανδική Κυβέρνηση και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου εκτιμούν ότι η Ένωση δεν έχει αποκλειστική αρμοδιότητα συνάψεως της Συνθήκης του Μαρακές επί τη βάση του άρθρου 3, παράγραφος 1, και του άρθρου 207 ΣΛΕΕ.
41. Συναφώς, οι εν λόγω κυβερνήσεις υπογραμμίζουν ότι από την απόφαση της 18ης Ιουλίου 2013, Daiichi Sankyo και Sanofi-Aventis Deutschland (C-414/11, EU:C:2013:520), προκύπτει ότι μόνον οι κανόνες που εμφανίζουν ειδικό σύνδεσμο με τις διεθνείς εμπορικές συναλλαγές δύνανται να εμπίπτουν στην κατ' άρθρο 207 ΣΛΕΕ έννοια «εμπορικές πτυχές της διανοητικής ιδιοκτησίας». Ο σύνδεσμος αυτός εξαρτάται από την αντιστοιχία του αντικειμένου και των σκοπών της σχεδιαζόμενης συμφωνίας με την κοινή εμπορική πολιτική, ενώ απλές συνέπειες επί των διεθνών συναλλαγών δεν αρκούν.
42. Η Συνθήκη του Μαρακές δεν έχει, όμως, ως αντικείμενο ή ως σκοπό την ελευθέρωση ή την προώθηση των διεθνών εμπορικών συναλλαγών.

43. Αφενός, κατά τις εν λόγω κυβερνήσεις, από το προοίμιο και από τις διατάξεις της Συνθήκης του Μαρακές προκύπτει ότι αυτή έχει ως σκοπό την προαγωγή της ισότητας των ευκαιριών και της κοινωνικής συμπεριλήψεως των ατόμων με αναπηρία. Η διασυνοριακή ανταλλαγή αποτελεί απλώς μέσο που υπηρετεί τον εν λόγω σκοπό ή, κατά την Ουγγρική Κυβέρνηση, παρεπόμενο σκοπό της συνθήκης. Η Γαλλική Κυβέρνηση εκτιμά επιπροσθέτως ότι σκοπός της ίδιας συνθήκης είναι επίσης η αναπτυξιακή συνεργασία και η ανθρωπιστική βοήθεια. Η εναρμόνιση των εθνικών νομοθεσιών την οποία προβλέπει η Συνθήκη του Μαρακές σκοπεί, επομένως, στην αύξηση του αριθμού των διαθέσιμων σε προσβάσιμο μορφότυπο αντιτύπων και όχι στην προώθηση, στη διευκόλυνση ή στη ρύθμιση των διεθνών εμπορικών συναλλαγών.
44. Συνεπώς, κατά τη Γαλλική, τη Ρουμανική Κυβέρνηση και την Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, δεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι η συνθήκη σκοπεί στην επέκταση της εφαρμογής διατάξεων ανάλογων προς εκείνων του δικαίου της Ένωσης με στόχο την προώθηση του διεθνούς εμπορίου, όπως οι επίμαχες διατάξεις στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση της 22ας Οκτωβρίου 2013, Επιτροπή κατά Συμβουλίου (C-137/12, EU:C:2013:675). Η Φινλανδική Κυβέρνηση και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου εκτιμούν ότι η γνωμοδότηση 2/00 (Πρωτόκολλο της Καρθαγένης περί προλήψεως των κινδύνων που απορρέουν από τη βιοτεχνολογία), της 6ης Δεκεμβρίου 2001 (EU:C:2001:664), και η απόφαση της 8ης Σεπτεμβρίου 2009, Επιτροπή κατά Κοινοβουλίου και Συμβουλίου (C-411/06, EU:C:2009:518), αποτελούν καθοριστικής σημασίας προηγούμενα, καθώς το Δικαστήριο έκρινε ότι οι επίμαχες στις εν λόγω υποθέσεις συμφωνίες, οι οποίες αφορούσαν τις διεθνείς συναλλαγές, δεν άπτονταν της κοινής εμπορικής πολιτικής λόγω των σκοπών που υπηρετούσαν.
45. Αφετέρου, κατά την Τσεχική, τη Γαλλική, την Ιταλική, την Ουγγρική και τη Φινλανδική Κυβέρνηση καθώς και την Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, οι ανταλλαγές τις οποίες αφορά η Συνθήκη του Μαρακές δεν εντάσσονται σε εμπορικό πλαίσιο, γεγονός που, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, σημαίνει ότι δεν άπτονται της κοινής εμπορικής πολιτικής.
46. Συγκεκριμένα, από το άρθρο 4, παράγραφος 2, της εν λόγω συνθήκης προκύπτει ότι η εξαίρεση ή ο περιορισμός που αυτή προβλέπει μπορεί να εφαρμοσθεί μόνο για σκοπούς μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, ήτοι από εξουσιοδοτημένο φορέα, από δικαιούχο ή από φυσικό πρόσωπο που ενεργεί εξ ονόματος δικαιούχου. Εξάλλου, το άρθρο 4, παράγραφος 4, της εν λόγω συνθήκης επιτρέπει στα συμβαλλόμενα μέρη να εισαγάγουν εξαίρεση ή περιορισμό στο δικαίωμα του δημιουργού μόνον εφόσον η αγορά δεν είναι σε θέση να προσφέρει στους δικαιούχους τη δυνατότητα αποκτήσεως αντιτύπων σε προσβάσιμο μορφότυπο σε λογική τιμή. Ομοίως, οι διασυνοριακές ανταλλαγές τέτοιων αντιτύπων τις οποίες αφορά η Συνθήκη του Μαρακές μπορούν να πραγματοποιηθούν μόνον από φορέα εξουσιοδοτημένο να ενεργεί για σκοπούς μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα.
47. Επιπροσθέτως, κατά τη Γαλλική, την Ουγγρική, τη Ρουμανική και τη Φινλανδική Κυβέρνηση και την Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, είναι επίσης σημαντικό να επισημανθεί ότι οι διαπραγματεύσεις της Συνθήκης του Μαρακές σκοπούσαν, μεταξύ άλλων, στη συμμόρφωση προς τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τη Σύμβαση του ΟΗΕ, στο πλαίσιο του ΠΟΔΙ, της οποίας ο σκοπός είναι ξένος προς την ελευθέρωση και την προώθηση των διεθνών εμπορικών συναλλαγών.
48. Αντιθέτως, κατά τη Λιθουανική Κυβέρνηση και το Κοινοβούλιο, τα άρθρα 5, 6 και 9 της εν λόγω συνθήκης, καθώς και οι εκτελεστικές τους διατάξεις σκοπούν στην προώθηση, τη διευκόλυνση και τη ρύθμιση των διασυνοριακών συναλλαγών και, συνεπώς, καλύπτονται από την κοινή εμπορική πολιτική, τομέα που εμπίπτει στην αποκλειστική αρμοδιότητα της Ένωσης. Η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου συντάσσεται, επικουρικώς, με το συμπέρασμα αυτό.

Επί του άρθρου 3, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ

49. Οι θέσεις των διαφόρων κυβερνήσεων που υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο ως προς την ενδεδειγμένη για τη σύναψη της Συνθήκης του Μαρακές νομική βάση ποικίλλουν, καθώς η Γαλλική Κυβέρνηση μνημονεύει τα άρθρα 114 και 209 ΣΛΕΕ ή, επικουρικός, τα άρθρα 19 και 209 ΣΛΕΕ, η Ουγγρική Κυβέρνηση τα άρθρα 4 και 114 ΣΛΕΕ, η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου το άρθρο 19 ΣΛΕΕ και η Φινλανδική Κυβέρνηση τα άρθρα 19 και 114 ΣΛΕΕ.
50. Παρά τις αποκλίσεις αυτές, η Τσεχική, η Γαλλική, η Ιταλική, η Λιθουανική, η Ρουμανική και η Φινλανδική Κυβέρνηση και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου εκτιμούν ότι η Ένωση δεν έχει αποκλειστική αρμοδιότητα, δυνάμει του άρθρου 3, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, για τη σύναψη της εν λόγω συνθήκης, στο μέτρο κατά το οποίο η συνθήκη αυτή δεν ενδέχεται να επηρεάσει κοινούς κανόνες ή να μεταβάλλει την εμβέλειά τους.
51. Οι εν λόγω κυβερνήσεις τονίζουν συναφώς ότι από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι οιοδήποτε συμπέρασμα επί του θέματος αυτού πρέπει να βασίζεται σε συγκεκριμένη ανάλυση της σχέσεως μεταξύ της υπό μελέτη διεθνούς συμφωνίας και του ισχύοντος δικαίου της Ένωσης, λαμβανομένων ιδίως υπόψη της φύσεως και του περιεχομένου των επίμαχων κανόνων.
52. Όπως επισημαίνουν, με την οδηγία 2001/29 επήλθε ελάχιστη εναρμόνιση ορισμένων πτυχών του δικαιώματος του δημιουργού και των συγγενικών δικαιωμάτων. Ειδικότερα, η οδηγία αυτή δεν εναρμόνισε τις εξαιρέσεις και τους περιορισμούς των εν λόγω δικαιωμάτων.
53. Συγκεκριμένα, κατά τις εν λόγω κυβερνήσεις, το άρθρο 5, παράγραφος 3, στοιχείο β', της οδηγίας 2001/29 αναγνωρίζει απλώς στα κράτη μέλη την ευχέρεια να εισαγάγουν εξαίρεση ή περιορισμό του δικαιώματος του δημιουργού και των συγγενικών δικαιωμάτων υπέρ των ατόμων με αναπηρία. Τα κράτη μέλη διατηρούν, επομένως, την αρμοδιότητά τους, τόσο σε εσωτερικό όσο και σε εξωτερικό επίπεδο, προκειμένου να καταστήσουν υποχρεωτική μια τέτοια εξαίρεση ή έναν τέτοιο περιορισμό. Κατά τη Γαλλική και τη Ρουμανική Κυβέρνηση, η προσέγγιση αυτή επιβεβαιώνεται από το γεγονός ότι η οδηγία 2001/29 δεν καθορίζει τις λεπτομέρειες εφαρμογής της εξαιρέσεως ή του περιορισμού του δικαιώματος του δημιουργού και των συγγενικών δικαιωμάτων υπέρ των ατόμων με αναπηρία. Η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου επισημαίνει, εξάλλου, ότι ουδεμία ανακολουθία υφίσταται μεταξύ της Συνθήκης του Μαρακές και της εν λόγω οδηγίας.
54. Επ' αυτής της βάσεως, η Γαλλική, η Ουγγρική και η Ρουμανική Κυβέρνηση επισημαίνουν ότι από τη γνωμοδότηση 1/94 (Συμφωνίες προσαρτημένες στη Συμφωνία ΠΟΕ), της 15ης Νοεμβρίου 1994 (EU:C:1994:384), προκύπτει ότι η Ένωση δεν δύναται να επιβάλει, με διεθνή συμφωνία, την υιοθέτηση μέτρων σχετικών με εξαίρεση ή περιορισμό του δικαιώματος του δημιουργού και των συγγενικών δικαιωμάτων υπέρ των ατόμων με αναπηρία, ενώ τα κράτη μέλη διατηρούν την ευχέρεια να προβλέπουν τέτοια μέτρα σε εσωτερικό επίπεδο.
55. Εντούτοις, η Γαλλική Κυβέρνηση εκτιμά ότι η κατάσταση μεταβλήθηκε μετά την αίτηση που απηύθυνε το Συμβούλιο στην Επιτροπή στις 19 Μαΐου 2015 και η οποία έγινε δεκτή από την Επιτροπή, περί υποβολής νομοθετικής προτάσεως για την εισαγωγή, στο δίκαιο της Ένωσης, της υποχρεωτικής εξαιρέσεως ή του υποχρεωτικού περιορισμού που προβλέπεται από το άρθρο 4 της Συνθήκης του Μαρακές. Συγκεκριμένα, το στοιχείο αυτό είναι σημαντικό από πλευράς νομολογίας του Δικαστηρίου κατά την οποία, προκειμένου να διαπιστώνεται αν τομέας καλύπτεται ήδη εν πολλοίς από κανόνες της Ένωσης, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, μεταξύ άλλων, οι προοπτικές εξελίξεως του δικαίου της Ένωσης. Συνεπώς, κατά τη Γαλλική Κυβέρνηση, το άρθρο 4 της εν λόγω συνθήκης άπτεται της αποκλειστικής αρμοδιότητας της Ένωσης.
56. Η διαπίστωση αυτή δεν θέτει εν αμφιβόλω, κατά την εν λόγω κυβέρνηση, την ύπαρξη συντρέχουσας αρμοδιότητας ως προς τις λοιπές διατάξεις της συνθήκης, κατά μείζονα λόγο διότι αυτές άπτονται των τομέων της αναπτυξιακής συνεργασίας και της ανθρωπιστικής βοήθειας και το άρθρο 4,

παράγραφος 4, ΣΛΕΕ διευκρινίζει ότι η άσκηση της αρμοδιότητας της Ένωσης στους συγκεκριμένους τομείς δεν μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση της ασκήσεως των αρμοδιοτήτων των κρατών μελών στους ίδιους τομείς.

57. Η Τσεχική, η Ιταλική, η Ουγγρική, η Ρουμανική και η Φινλανδική Κυβέρνηση καθώς και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, καθώς και το Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο υποστηρίζουν, αντιθέτως, ότι η αίτηση του Συμβουλίου για την οποία έγινε λόγος με τη σκέψη 55 της παρούσας γνωμοδοτήσεως δεν αρκεί για την κατάφαση προοπτικής εξελίξεως του δικαίου της Ένωσης η οποία πρέπει να ληφθεί υπόψη για την εκτίμηση της υπάρξεως αποκλειστικής αρμοδιότητας της Ένωσης στον τομέα που αφορά η Συνθήκη του Μαρακές.
58. Το Κοινοβούλιο εκτιμά, πάντως, ότι η Ένωση έχει αποκλειστική αρμοδιότητα ως προς το άρθρο 4 της εν λόγω συνθήκης και ότι αυτή άσκησε, εξάλλου, την αρμοδιότητά της στον συγκεκριμένο τομέα Ένωση εκδίδοντας την οδηγία 2001/29. Το στοιχείο ότι τα κράτη μέλη διαθέτουν περιθώριο εκτιμήσεως κατά την εφαρμογή των προβλεπόμενων από την εν λόγω οδηγία εξαιρέσεων και περιορισμών δεν σημαίνει ότι υφίσταται συντρέχουσα αρμοδιότητα, λόγω της διακρίσεως που πρέπει να γίνεται μεταξύ των εξαιρέσεων που αφορούν την εμβέλεια πράξεως της Ένωσης και των εξαιρέσεων που σχετίζονται με τα δικαιώματα που προβλέπονται από μια τέτοια πράξη.
59. Ο αντίκτυπος του άρθρου 4 της Συνθήκης του Μαρακές επί του συστήματος που καθιερώνεται με την οδηγία 2001/29 είναι, εξάλλου, πρόδηλος, καθόσον η συνθήκη αυτή καταργεί το περιθώριο εκτιμήσεως που τα κράτη μέλη διαθέτουν επί του παρόντος δυνάμει του άρθρου 5, παράγραφος 3, στοιχείο β', της εν λόγω οδηγίας.

Η γνώμη του Δικαστηρίου

Επί του άρθρου 3, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ

60. Από την εξέταση του αντικειμένου και του περιεχομένου της Συνθήκης του Μαρακές προκύπτει με σαφήνεια ότι αυτή δεν αφορά κάποιον εκ των τεσσάρων πρώτων τομέων του άρθρου 3, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ. Πρέπει, αντιθέτως, να εξετασθεί αν η συνθήκη αυτή συνδέεται, εν όλω ή εν μέρει, με την κατ' άρθρο 207 ΣΛΕΕ κοινή εμπορική πολιτική, η οποία εμπίπτει, δυνάμει του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο ε', ΣΛΕΕ, στην αποκλειστική αρμοδιότητα της Ένωσης.
61. Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, το γεγονός και μόνον ότι πράξη της Ένωσης ενδέχεται να έχει ορισμένες συνέπειες επί του διεθνούς εμπορίου δεν αρκεί για να συναχθεί ότι η πράξη αυτή πρέπει να υπαχθεί στην κατηγορία των πράξεων που άπτονται της κοινής εμπορικής πολιτικής. Αντιθέτως, πράξη της Ένωσης εμπίπτει στον τομέα της κοινής εμπορικής πολιτικής εάν αφορά ειδικώς το διεθνές εμπόριο, υπό την έννοια ότι προορίζεται κυρίως να προάγει, να διευκολύνει ή να ρυθμίζει το εμπόριο αυτό και έχει ευθείες και άμεσες συνέπειες επ' αυτού (αποφάσεις της 18ης Ιουλίου 2013, Daiichi Sankyo και Sanofi-Aventis Deutschland, C-414/11, EU:C:2013:520, σκέψη 51, και της 22ας Οκτωβρίου 2013, Επιτροπή κατά Συμβουλίου, C-137/12, EU:C:2013:675, σκέψη 57).
62. Προκειμένου να προσδιορισθεί αν η Συνθήκη του Μαρακές άπτεται της αυτής πολιτικής, πρέπει να εξετασθούν τόσο ο σκοπός όσο και το περιεχόμενό της.
63. Όσον αφορά κατ' αρχάς τον σκοπό της Συνθήκης του Μαρακές, ο ίδιος ο τίτλος της συνθήκης διευκρινίζει ότι αυτή σκοπεί στη διευκόλυνση της προσβάσεως των δικαιούχων, ήτοι των ατόμων που είναι τυφλά, των ατόμων που έχουν μειωμένη όραση ή των ατόμων με άλλα προβλήματα αναγνώσεως εντύπων σε δημοσιευμένα έργα.

64. Η επιθυμία των συμβαλλόμενων μερών για εναρμόνιση των εξαιρέσεων και των περιορισμών του δικαιώματος του δημιουργού και διευκόλυνση της κυκλοφορίας αντιτύπων σε προσβάσιμο μορφότυπο με σκοπό τη βελτίωση της προσβάσεως των δικαιούχων σε δημοσιευμένα έργα και την άρση, ως εκ τούτου, των εμποδίων που αποκλείουν επί του παρόντος την πρόσβαση αυτήν επιβεβαιώνεται, μεταξύ άλλων, από τις αιτιολογικές σκέψεις 7, 8 και 12 του προοιμίου της εν λόγω συνθήκης.
65. Από τις αιτιολογικές σκέψεις 1, 2 και 4 του προοιμίου αυτού προκύπτει εξάλλου ότι η θέση σε εφαρμογή του ενισχυμένου σε διεθνές επίπεδο νομικού πλαισίου το οποίο προβλέπεται από την ίδια συνθήκη πρέπει εν τέλει να καθιστά δυνατή την τήρηση των αρχών της απαγορεύσεως των διακρίσεων, της ισότητας των ευκαιριών, της προσβασιμότητας και της πλήρους και αποτελεσματικής κοινωνικής συμμετοχής και συμπεριλήψεως των ατόμων με αναπηρία, αρχών κατοχυρούμενων από τη Σύμβαση του ΟΗΕ, ιδίως διά της καταπολεμήσεως των εμποδίων που παρεμβάλλονται στην πλήρη ανάπτυξή τους, στην ελευθερία εκφράσεως και στην εκ μέρους τους απόλαυση του δικαιώματος για εκπαίδευση.
66. Στις αιτιολογικές σκέψεις 4 και 7 του προοιμίου της Συνθήκης του Μαρακές μνημονεύονται, βεβαίως, η διασυνοριακή κυκλοφορία και η διασυνοριακή ανταλλαγή αντιτύπων σε προσβάσιμο μορφότυπο.
67. Εντούτοις, αφενός, στις αιτιολογικές αυτές σκέψεις δεν γίνεται λόγος για τον εμπορικό χαρακτήρα της εν λόγω κυκλοφορίας ή της εν λόγω ανταλλαγής και, αφετέρου, η κυκλοφορία και η ανταλλαγή μνημονεύονται απλώς ως εργαλείο για τη βελτίωση της προσβάσεως των δικαιούχων στα εν λόγω αντίτυπα και την αποφυγή της επικάλυψης των προσπαθειών που καταβάλλονται προς τούτο από τα συμβαλλόμενα μέρη.
68. Εξάλλου, μολονότι από τις αιτιολογικές σκέψεις 3, 9, 10 και 12 του προοιμίου της εν λόγω συνθήκης προκύπτει ότι τα συμβαλλόμενα μέρη αναγνωρίζουν τη σημασία της προστασίας του δικαιώματος του δημιουργού, εν γένει, και του διεθνούς συστήματος του δικαιώματος του δημιουργού, ειδικότερα, από τη διατύπωση του προοιμίου αυτού δεν προκύπτει ότι σκοπός της εν λόγω συνθήκης είναι η ενίσχυση της προστασίας αυτής ή του εν λόγω συστήματος.
69. Επιπροσθέτως, από τις διατάξεις της ίδιας συνθήκης δεν προκύπτει ότι αυτή επιδιώκει σκοπούς άλλους από τους αναφερόμενους στον τίτλο και στο προοίμιό της.
70. Συνεπώς, πρέπει να γίνει δεκτό ότι ο σκοπός της Συνθήκης του Μαρακές έγκειται κατά κύριο λόγο στη βελτίωση της καταστάσεως των δικαιούχων, δια της διευκολύνσεως, με διάφορα μέσα, μεταξύ των οποίων η ευχερέστερη κυκλοφορία αντιτύπων σε προσβάσιμη μορφή, της προσβάσεώς τους σε δημοσιευμένα έργα.
71. Όσον αφορά, περαιτέρω, το περιεχόμενό της, η συνθήκη αυτή διευκρινίζει ότι τα συμβαλλόμενα μέρη οφείλουν να χρησιμοποιούν δύο χωριστά και συμπληρωματικά εργαλεία για την επίτευξη των σκοπών της.
72. Πρώτον, το άρθρο 4, παράγραφος 1, της εν λόγω συνθήκης ορίζει ότι τα συμβαλλόμενα μέρη προβλέπουν εξαίρεση ή περιορισμό των δικαιωμάτων αναπαραγωγής, διανομής και διαθέσεως στο κοινό, προκειμένου να διευκολυνθεί η θέση στη διάθεση των δικαιούχων αντιτύπων σε προσβάσιμο μορφότυπο. Οι λοιπές παράγραφοι του άρθρου αυτού παρέχουν διευκρινίσεις ως προς τον τρόπο κατά τον οποίο τα συμβαλλόμενα μέρη μπορούν να εισαγάγουν την υποχρέωση αυτή στην εθνική τους νομοθεσία, καταλείποντας, ωστόσο, σε αυτά ευρύ περιθώριο εκτιμήσεως.
73. Δεύτερον, τα άρθρα 5 και 6 της Συνθήκης του Μαρακές καθιερώνουν ορισμένες υποχρεώσεις σχετικές με τη διασυνοριακή ανταλλαγή αντιτύπων σε προσβάσιμο μορφότυπο.

74. Ειδικότερα, το άρθρο 5, παράγραφος 1, της συνθήκης αυτής ορίζει ότι τα συμβαλλόμενα μέρη προβλέπουν ότι, εάν αντίτυπο σε προσβάσιμο μορφότυπο παράγεται δυνάμει εξαιρέσεως ή περιορισμού ή σύμφωνα με το νόμο, το αντίτυπο αυτό δύναται να διανεμηθεί ή να τεθεί από εξουσιοδοτημένο φορέα στη διάθεση δικαιούχου ή εγκεκριμένου φορέα εντός άλλου συμβαλλόμενου μέρους. Οι λοιπές παράγραφοι του άρθρου αυτού παρέχουν διευκρινίσεις ως προς τον τρόπο κατά τον οποίο τα συμβαλλόμενα μέρη μπορούν να εισαγάγουν την υποχρέωση αυτή στην εθνική τους νομοθεσία, καταλείποντας, ωστόσο, σε αυτά ευρύ περιθώριο εκτιμήσεως.
75. Το άρθρο 6 της εν λόγω συνθήκης διευκρινίζει ότι, στον βαθμό κατά τον οποίο η εθνική νομοθεσία συμβαλλόμενου μέρους επιτρέπει σε δικαιούχο, σε φυσικό πρόσωπο που ενεργεί για λογαριασμό του ή σε εγκεκριμένο φορέα να παράγει αντίτυπο σε προσβάσιμο μορφότυπο, η νομοθεσία αυτή πρέπει ομοίως να επιτρέπει στους ανωτέρω να εισάγουν τέτοιο αντίτυπο, προς όφελος των δικαιούχων, άνευ της αδείας του φορέα του δικαιώματος του δημιουργού.
76. Τα άρθρα 5 και 6 της ίδιας συνθήκης συμπληρώνονται από το άρθρο 9 αυτής, το οποίο επιβάλλει στα συμβαλλόμενα μέρη υποχρέωση συνεργασίας με σκοπό την προώθηση των διασυνοριακών ανταλλαγών αντιτύπων σε προσβάσιμο μορφότυπο.
77. Επί τη βάση αυτών των στοιχείων επιβάλλεται να εξετασθεί αν η Συνθήκη του Μαρακές εμπίπτει, εν όλω ή εν μέρει, στον τομέα της κοινής εμπορικής πολιτικής.
78. Συναφώς, επισημαίνεται, βεβαίως, ότι οι κανόνες της Ένωσης στον τομέα της διανοητικής ιδιοκτησίας οι οποίοι εμφανίζουν ειδικό σύνδεσμο με τις διεθνείς εμπορικές συναλλαγές ενδέχεται να εμπίπτουν στην κατ' άρθρο 207, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ έννοια «εμπορικές πτυχές της διανοητικής ιδιοκτησίας» και, συνεπώς, στον τομέα της πολιτικής αυτής (βλ., συναφώς, απόφαση της 18ης Ιουλίου 2013, Daiichi Sankyo και Sanofi-Aventis Deutschland, C-414/11, EU:C:2013:520, σκέψη 52).
79. Το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι ορισμένοι διεθνείς κανόνες που καθιερώνουν προδιαγραφές οι οποίες πρέπει να εφαρμόζονται για εκάστη των κύριων κατηγοριών δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας εμφανίζουν ειδικό σύνδεσμο με τις διεθνείς συναλλαγές, καθώς οι κανόνες αυτοί εντάσσονται στο πλαίσιο της ελευθέρωσης των εν λόγω συναλλαγών, στον βαθμό κατά τον οποίο αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα του συστήματος ΠΟΕ και σκοπούν στη διευκόλυνση των συναλλαγών αυτών, μέσω της μείωσης των στρεβλώσεων του διεθνούς εμπορίου (βλ., συναφώς, απόφαση της 18ης Ιουλίου 2013, Daiichi Sankyo και Sanofi-Aventis Deutschland, C-414/11, EU:C:2013:520, σκέψεις 53 και 57 έως 60).
80. Επιπροσθέτως, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι κανόνες που καθιερώνουν προσήκουσα έννομη προστασία των υπηρεσιών υπό όρους προσβάσεως εμφανίζουν ειδικό σύνδεσμο με τις διεθνείς εμπορικές συναλλαγές και, συνεπώς, άπτονται της κοινής εμπορικής πολιτικής. Το Δικαστήριο βασίστηκε προς τούτο στο γεγονός ότι οι κανόνες αυτοί έχουν μάλλον ως σκοπό την προώθηση τέτοιων συναλλαγών οι οποίες αφορούν τις συγκεκριμένες υπηρεσίες παρά τη βελτίωση της λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς (βλ., συναφώς, απόφαση της 22ας Οκτωβρίου 2013, Επιτροπή κατά Συμβουλίου, C-137/12, EU:C:2013:675, σκέψη 64, 65 και 67).
81. Εντούτοις, εν αντιθέσει προς ό,τι υποστηρίζει η Επιτροπή, ανάλογη συλλογιστική δεν μπορεί να τύχει εφαρμογής επί των κανόνων της Συνθήκης του Μαρακές περί καθιέρωσης εξαιρέσεως ή περιορισμού των δικαιωμάτων αναπαραγωγής, διανομής και διαθέσεως στο κοινό.
82. Συγκεκριμένα, όπως προκύπτει από τις σκέψεις 63 έως 70 της παρούσας γνωμοδοτήσεως, η Συνθήκη του Μαρακές έχει ως σκοπό τη βελτίωση της καταστάσεως των δικαιούχων, μέσω της διευκόλυνσεως, με διάφορα μέσα, της προσβάσεως των ατόμων αυτών σε δημοσιευμένα έργα, και όχι την προώθηση, τη διευκόλυνση ή τη ρύθμιση του διεθνούς εμπορίου αντιτύπων σε προσβάσιμο μορφότυπο.

83. Όσον αφορά, ειδικότερα, την εναρμόνιση των εξαιρέσεων και των περιορισμών των δικαιωμάτων αναπαραγωγής, διανομής και διαθέσεως στο κοινό, στην αιτιολογική σκέψη 12 του προοιμίου της ίδιας συνθήκης αναφέρεται συγκεκριμένα ότι η εναρμόνιση αυτή σκοπεί στη διευκόλυνση της προσβάσεως και της χρήσεως των έργων από τους δικαιούχους.
84. Εξάλλου, το άρθρο 4 της Συνθήκης του Μαρακές δεν δύναται να εξασφαλίσει προσέγγιση των εθνικών νομοθεσιών ικανή να διευκολύνει σημαντικά το διεθνές εμπόριο, στον βαθμό κατά τον οποίο τα συμβαλλόμενα μέρη διαθέτουν ευρύ περιθώριο εκτιμήσεως κατά την εφαρμογή του εν λόγω άρθρου και καθόσον από το άρθρο 12 της συνθήκης προκύπτει ότι αυτή δεν έχει ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα την επιβολή στα συμβαλλόμενα μέρη της απαγορεύσεως εισαγωγής, στην εθνική τους νομοθεσία, εξαιρέσεων και περιορισμών υπέρ των δικαιούχων άλλων από τους προβλεπόμενους από την εν λόγω συνθήκη.
85. Επιπροσθέτως, το επιχείρημα της Επιτροπής ότι, μεταξύ των κανόνων που διέπουν τη διανοητική ιδιοκτησία, μόνον οι σχετικοί με το ηθικό δικαίωμα δεν εμπίπτουν στην κατ' άρθρο 207 ΣΛΕΕ έννοια «εμπορικές πτυχές της διανοητικής ιδιοκτησίας» δεν μπορεί να γίνει δεκτό, καθώς θα οδηγούσε σε υπέρμετρη διεύρυνση του πεδίου της κοινής εμπορικής πολιτικής, συνδέοντας με την πολιτική αυτή κανόνες οι οποίοι δεν εμφανίζουν ειδικό σύνδεσμο με τις διεθνείς εμπορικές συναλλαγές.
86. Υπό τις συνθήκες αυτές, δεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι οι κανόνες της Συνθήκης του Μαρακές που προβλέπουν την καθιέρωση εξαιρέσεως ή περιορισμού των δικαιωμάτων αναπαραγωγής, διανομής και διαθέσεως στο κοινό εμφανίζουν ειδικό σύνδεσμο με τις διεθνείς εμπορικές συναλλαγές ώστε να αφορούν τις κατ' άρθρο 207 ΣΛΕΕ εμπορικές πτυχές της διανοητικής ιδιοκτησίας.
87. Όσον αφορά, δεύτερον, τους κανόνες της Συνθήκης του Μαρακές που διέπουν την εξαγωγή και την εισαγωγή αντιτύπων σε προσβάσιμο μορφότυπο, επισημαίνεται ότι αυτοί αφορούν αναμφιβόλως το διεθνές εμπόριο τέτοιων αντιτύπων.
88. Εντούτοις, από τη νομολογία του Δικαστηρίου συνάγεται ότι, προκειμένου να αξιολογείται η σύνδεση τέτοιων κανόνων με την κοινή εμπορική πολιτική, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ο επιδιωκόμενος από αυτούς σκοπός [βλ., συναφώς, γνωμοδότηση 2/00 (Πρωτόκολλο της Καρθαγένης περί προλήψεως των κινδύνων που απορρέουν από τη βιοτεχνολογία) της 6ης Δεκεμβρίου 2001, EU:C:2001:664, σκέψεις 35 έως 37, και απόφαση της 8ης Σεπτεμβρίου 2009, Επιτροπή κατά Κοινοβουλίου και Συμβουλίου, C-411/06, EU:C:2009:518, σκέψεις 49 έως 54 , καθώς και 71 και 72].
89. Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων με τις σκέψεις 63 έως 70 της παρούσας γνωμοδοτήσεως και της απουσίας οιασδήποτε στοιχείου υποδεικνύοντος ότι τα άρθρα 5, 6 και 9 της Συνθήκης του Μαρακές επιδιώκουν σκοπό διάφορο εκείνου της συνθήκης αυτής στο σύνολό της, πρέπει να γίνει δεκτό ότι τα εν λόγω άρθρα κατατείνουν όχι ειδικώς στην προώθηση, τη διευκόλυνση ή τη ρύθμιση του διεθνούς εμπορίου αντιτύπων σε προσβάσιμο μορφότυπο, αλλά στη βελτίωση της καταστάσεως των δικαιούχων, μέσω της διευκολύνσεως της προσβάσεως των ατόμων αυτών σε αντίτυπα σε προσβάσιμο μορφότυπο τα οποία αναπαράγονται σε άλλα συμβαλλόμενα μέρη.
90. Υπό τις συνθήκες αυτές, η διευκόλυνση των διασυνοριακών ανταλλαγών αντιτύπων σε προσβάσιμο μορφότυπο αποτελεί μάλλον μέσο για την επίτευξη του μη εμπορικού σκοπού της εν λόγω συνθήκης παρά αυτοσκοπό της.
91. Επισημαίνεται, εξάλλου, ότι, λαμβανομένων υπόψη των χαρακτηριστικών τους, οι ανταλλαγές τις οποίες αφορά η Συνθήκη του Μαρακές δεν μπορούν να εξομοιωθούν με διεθνείς συναλλαγές οι οποίες πραγματοποιούνται για εμπορικούς σκοπούς [βλ., κατ' αναλογία, γνωμοδότηση 2/00 (Πρωτόκολλο της Καρθαγένης περί προλήψεως των κινδύνων που απορρέουν από τη βιοτεχνολογία) της 6ης Δεκεμβρίου 2001, EU:C:2001:664, σκέψη 38, και απόφαση της 8ης Σεπτεμβρίου 2009, Επιτροπή κατά Κοινοβουλίου και Συμβουλίου, C-411/06, EU:C:2009:518, σκέψη 69].

92. Συγκεκριμένα, η προβλεπόμενη από το άρθρο 5, παράγραφος 1, της εν λόγω συνθήκης υποχρέωση περί μη απαγορεύσεως της εξαγωγής αντιτύπων σε προσβάσιμο μορφότυπο καταλαμβάνει αποκλειστικώς τις εξαγωγές που πραγματοποιούνται από εξουσιοδοτημένο φορέα. Το άρθρο 9 της εν λόγω συνθήκης επιβεβαιώνει ότι ο μηχανισμός που τίθεται κατ' αυτόν τον τρόπο σε εφαρμογή δεν σκοπεί στην προώθηση, στη διευκόλυνση ή στη ρύθμιση, εν γένει, όλων των ανταλλαγών αντιτύπων σε προσβάσιμο μορφότυπο, αλλά των ανταλλαγών μεταξύ των εξουσιοδοτημένων φορέων.
93. Από το άρθρο 2, στοιχείο γ', της Συνθήκης του Μαρακές προκύπτει ότι οι φορείς αυτοί πρέπει να είναι εγκεκριμένοι ή αναγνωρισμένοι από την κυβέρνηση, να δρουν επί μη κερδοσκοπικής βάσεως και να παρέχουν τις υπηρεσίες τους αποκλειστικώς στους δικαιούχους. Συνεπώς, κατά το άρθρο 4, παράγραφος 5, της συνθήκης αυτής, δεν αποκλείεται οι εξαγωγές που διέπονται από το άρθρο 5 της εν λόγω συνθήκης να αποτελούν αντικείμενο αμοιβής, η οποία θα πρέπει να διαμορφώνεται εντός των ορίων που επιβάλλει ο μη κερδοσκοπικός χαρακτήρας των δραστηριοτήτων του εξαγωγέως.
94. Ομοίως, το άρθρο 6 της ίδιας συνθήκης επιβάλλει στα συμβαλλόμενα μέρη την υποχρέωση να επιτρέπουν τις εισαγωγές μόνον εφόσον αυτές πραγματοποιούνται είτε από δικαιούχο, ενεργούντα απευθείας ή μέσω τρίτου, είτε από εξουσιοδοτημένο φορέα.
95. Εξάλλου, από το άρθρο 5, παράγραφος 1, και από το άρθρο 6 της Συνθήκης του Μαρακές προκύπτει με σαφήνεια ότι μόνον οι εξαγωγές και οι εισαγωγές που προορίζονται για τους δικαιούχους, ενδεχομένως με τη μεσολάβηση εξουσιοδοτημένου φορέα, καλύπτονται από τις εν λόγω διατάξεις. Το άρθρο 2, στοιχείο γ', και το άρθρο 5, παράγραφοι 2 και 4, της συνθήκης αυτής καθιερώνουν, επιπροσθέτως, μηχανισμούς οι οποίοι εξασφαλίζουν ότι μόνον οι δικαιούχοι θα αποκτούν τα αντίτυπα σε προσβάσιμο μορφότυπο τα οποία ανταλλάσσονται κατ' αυτόν τον τρόπο.
96. Εξάλλου, τα αντίτυπα σε προσβάσιμο μορφότυπο των οποίων το άρθρο 5, παράγραφος 1, της εν λόγω συνθήκης διέπει την εξαγωγή είναι αποκλειστικώς εκείνα που έχουν παραχθεί δυνάμει περιορισμού ή εξαιρέσεως ή βάσει του νόμου. Το άρθρο 6 της ίδιας συνθήκης προβλέπει απλώς ότι η εισαγωγή τέτοιων αντιτύπων στην επικράτεια συμβαλλόμενου μέρους πρέπει να επιτρέπεται στην περίπτωση κατά την οποία, κατ' εφαρμογήν της νομοθεσίας του εν λόγω συμβαλλόμενου μέρους, επιτρέπεται η παραγωγή των αντιτύπων αυτών από το ενδιαφερόμενο πρόσωπο ή από τον ενδιαφερόμενο φορέα.
97. Συνάγεται, επομένως, όχι μόνον ότι οι διασυνοριακές ανταλλαγές τις οποίες προωθεί η Συνθήκη του Μαρακές εκφεύγουν του συνήθους πλαισίου των διεθνών εμπορικών συναλλαγών, αλλά και ότι οι διεθνείς ανταλλαγές αντιτύπων σε προσβάσιμο μορφότυπο οι οποίες θα πραγματοποιούνται για εμπορικούς σκοπούς από συνήθεις επιχειρηματίες ή απλώς εκτός του πλαισίου των υπέρ των δικαιούχων εξαιρέσεων ή περιορισμών δεν καταλαμβάνονται από το ειδικό καθεστώς που καθιερώνει η συνθήκη αυτή.
98. Επιπροσθέτως, τα άρθρα 1 και 11 της εν λόγω συνθήκης προβλέπουν την τήρηση των υποχρεώσεων που απορρέουν από άλλες διεθνείς συνθήκες, γεγονός που σημαίνει ότι το καθεστώς αυτό δεν παρεκκλίνει από τους διεθνείς κανόνες που διέπουν τις διεθνείς εμπορικές ανταλλαγές λογοτεχνικών και καλλιτεχνικών έργων.
99. Λαμβανομένων υπόψη των διαφόρων αυτών χαρακτηριστικών, το καθεστώς που καθιερώνει η Συνθήκη του Μαρακές πρέπει, επομένως, να διακριθεί από τα καθεστώτα που άπτονταν της κοινής εμπορικής πολιτικής και εξετάστηκαν από το Δικαστήριο με τη γνωμοδότηση 1/78 (Διεθνής συμφωνία για το φυσικό καουτσούκ) της 4ης Οκτωβρίου 1979 (EU:C:1979:224), καθώς και με τις αποφάσεις της 17ης Οκτωβρίου 1995, Werner (C-70/94, EU:C:1995:328), της 10ης Ιανουαρίου 2006, Επιτροπή κατά Συμβουλίου (C-94/03, EU:C:2006:2), και της 12ης Δεκεμβρίου 2002, Επιτροπή κατά Συμβουλίου (C-281/01, EU:C:2002:761), τα οποία, μολονότι δεν υπηρετούσαν αποκλειστικώς εμπορικούς σκοπούς, βασιζόνταν στην έγκριση μέτρων εμπορικής φύσεως.

100. Υπό τις συνθήκες αυτές, το γεγονός και μόνον ότι το καθεστώς που καθιερώνεται με τη Συνθήκη του Μαρακές δύναται ενδεχομένως να εφαρμοσθεί επί έργων τα οποία αποτελούν αντικείμενο εμπορικής εκμεταλλεύσεως ή τα οποία ενδέχεται να αποτελέσουν αντικείμενο τέτοιας εκμεταλλεύσεως και, συνεπώς, δύναται, ενδεχομένως, να επηρεάσει εμμέσως τις διεθνείς ανταλλαγές τέτοιων έργων δεν σημαίνει ότι το εν λόγω καθεστώς άπτεται της κοινής εμπορικής πολιτικής [βλ., κατ' αναλογία, γνωμοδότηση 2/00 (Πρωτόκολλο της Καρθαγένης περί προλήψεως των κινδύνων που απορρέουν από τη βιοτεχνολογία) της 6ης Δεκεμβρίου 2001, EU:C:2001:664, σκέψη 40].

101. Ως εκ τούτου, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η σύναψη της Συνθήκης του Μαρακές δεν εμπίπτει στον κατ' άρθρο 207 ΣΛΕΕ τομέα της κοινής εμπορικής πολιτικής και, συνεπώς, η Ένωση δεν έχει, επί τη βάση του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο ε', ΣΛΕΕ, αποκλειστική αρμοδιότητα για τη σύναψη της συνθήκης αυτής.

Επί του άρθρου 3, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ

102. Κατ' εφαρμογήν του άρθρου 3, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, η Ένωση έχει αποκλειστική αρμοδιότητα για τη σύναψη διεθνούς συμφωνίας όταν η σύναψη αυτή προβλέπεται από νομοθετική πράξη της Ένωσης ή είναι απαραίτητη προκειμένου να μπορέσει η Ένωση να ασκήσει την εσωτερική της αρμοδιότητα ή στο μέτρο κατά το οποίο η σύναψη αυτή ενδέχεται να επηρεάσει κοινούς κανόνες ή να μεταβάλει την εμβέλειά τους.

103. Η σύναψη της Συνθήκης του Μαρακές δεν προβλέπεται από καμία νομοθετική πράξη της Ένωσης ούτε είναι απαραίτητη προκειμένου να μπορέσει η Ένωση να ασκήσει την εσωτερική της αρμοδιότητα.

104. Κατά συνέπεια, συναφής με την υπό εξέταση υπόθεση είναι μόνον η περίπτωση για την οποία γίνεται λόγος στην τελευταία φράση της διατάξεως του άρθρου 3, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, ήτοι η περίπτωση κατά την οποία η σύναψη διεθνούς συμφωνίας «ενδέχεται να επηρεάσει τους κοινούς κανόνες ή να μεταβάλει την εμβέλειά τους».

105. Συναφώς, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, οι διεθνείς δεσμεύσεις που αναλαμβάνουν τα κράτη μέλη ενδέχεται να επηρεάσουν τους κοινούς κανόνες της Ένωσης ή να μεταβάλουν την εμβέλειά τους, κίνδυνος που δικαιολογεί αποκλειστική εξωτερική αρμοδιότητα της Ένωσης, όταν οι δεσμεύσεις αυτές εμπίπτουν στον τομέα εφαρμογής των εν λόγω κανόνων [γνωμοδότηση 1/13 (Προσχώρηση τρίτων κρατών στη Σύμβαση της Χάγης) της 14ης Οκτωβρίου 2014, EU:C:2014:2303, σκέψη 71, και απόφαση της 26ης Νοεμβρίου 2014, Green Network, C-66/13, EU:C:2014:2399, σκέψη 29].

106. Η κατάφαση ενός τέτοιου κινδύνου δεν προϋποθέτει πλήρη σύμπτωση μεταξύ του τομέα τον οποίο καλύπτουν οι διεθνείς δεσμεύσεις και εκείνου της κανονιστικής ρυθμίσεως της Ένωσης [γνωμοδότηση 1/13 (Προσχώρηση τρίτων κρατών στη Σύμβαση της Χάγης) της 14ης Οκτωβρίου 2014, EU:C:2014:2303, σκέψη 72, και απόφαση της 26ης Νοεμβρίου 2014, Green Network, C-66/13, EU:C:2014:2399, σκέψη 30].

107. Ειδικότερα, τέτοιες διεθνείς δεσμεύσεις δύναται να επηρεάσουν τους κανόνες της Ένωσης ή να μεταβάλουν την εμβέλειά τους, οσάκις οι αυτές άπτονται τομέα που ήδη καλύπτεται σε μεγάλο βαθμό από κανόνες της Ένωσης [βλ., συναφώς, γνωμοδότηση 1/13 (Προσχώρηση τρίτων κρατών στη Σύμβαση της Χάγης) της 14ης Οκτωβρίου 2014, EU:C:2014:2303, σκέψη 73, και απόφαση της 26ης Νοεμβρίου 2014, Green Network, C-66/13, EU:C:2014:2399, σκέψη 31].

108. Δεδομένου τούτου, καθόσον η Ένωση έχει μόνο δοτές αρμοδιότητες, η ύπαρξη αρμοδιότητας και δη αποκλειστικής πρέπει να θεμελιώνεται σε συμπεράσματα που συνάγονται κατόπιν σφαιρικής και συγκεκριμένης αναλύσεως της υφιστάμενης σχέσεως μεταξύ της υπό εξέταση διεθνούς συμφωνίας και του ισχύοντος δικαίου της Ένωσης. Κατά την ανάλυση αυτή πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι τομείς

που καλύπτονται, αντιστοίχως, από τους κανόνες του δικαίου της Ένωσης και από τις διατάξεις της υπό εξέταση συμφωνίας, οι προβλέψιμες προοπτικές εξελίξεώς τους, καθώς και η φύση και το περιεχόμενο αυτών των κανόνων και διατάξεων, προκειμένου να εξακριβώνεται αν η επίμαχη συμφωνία ενδέχεται να θίξει την ενιαία και ομοιόμορφη εφαρμογή των κανόνων της Ένωσης και την εύρυθμη λειτουργία του συστήματος που αυτοί καθιερώνουν [γνωμοδότηση 1/13 (Προσχώρηση τρίτων κρατών στη Σύμβαση της Χάγης) της 14ης Οκτωβρίου 2014, EU:C:2014:2303, σκέψη 74, και απόφαση της 26ης Νοεμβρίου 2014, Green Network, C-66/13, EU:C:2014:2399, σκέψη 33].

109. Υπενθυμίζεται, συναφώς, ότι, όπως προκύπτει από τις σκέψεις 71 έως 76 της παρούσας γνωμοδοτήσεως, η Συνθήκη του Μαρακές προβλέπει ότι τα συμβαλλόμενα μέρη οφείλουν, προκειμένου να επιτύχουν τους στόχους της συνθήκης αυτής, να θέσουν σε εφαρμογή δύο χωριστά και συμπληρωματικά εργαλεία, ήτοι, αφενός, εξαίρεση ή περιορισμό των δικαιωμάτων αναπαραγωγής, διανομής και διαθέσεως στο κοινό ούτως ώστε να καταστεί ευχερέστερη η διάθεση στους δικαιούχους αντιτύπων σε προσβάσιμο μορφότυπο και, αφετέρου, καθεστώτα εξαγωγής και εισαγωγής για την προώθηση ορισμένων ειδών διασυννοριακών ανταλλαγών αντιτύπων σε προσβάσιμο μορφότυπο.
110. Τα άρθρα 2 έως 4 της οδηγίας 2001/29 απονέμουν στους δημιουργούς το αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέπουν ή να απαγορεύουν την αναπαραγωγή, την παρουσίαση στο κοινό και τη διανομή έργων.
111. Επιπροσθέτως, το άρθρο 5, παράγραφος 3, στοιχείο β', της οδηγίας αυτής ορίζει ότι τα κράτη μέλη έχουν την ευχέρεια να προβλέπουν εξαίρεση ή περιορισμό των δικαιωμάτων αναπαραγωγής και παρουσιάσεως στο κοινό προκειμένου για «χρήσεις προς όφελος προσώπων με ειδικές ανάγκες, οι οποίες συνδέονται άμεσα με την αναπηρία και δεν έχουν εμπορικό χαρακτήρα, στο βαθμό που απαιτείται λόγω της συγκεκριμένης αναπηρίας». Από το άρθρο 5, παράγραφος 4, της εν λόγω οδηγίας προκύπτει ότι τα κράτη μέλη δύνανται ομοίως να προβλέπουν εξαίρεση ή περιορισμό του δικαιώματος διανομής, στον βαθμό κατά τον οποίο τούτο δικαιολογείται από τον σκοπό της επιτρεπόμενης πράξεως αναπαραγωγής δυνάμει του άρθρου 5, παράγραφος 3, στοιχείο β', της ίδιας οδηγίας.
112. Επομένως, η εξαίρεση ή ο περιορισμός που προβλέπεται από τη Συνθήκη του Μαρακές θα πρέπει να τεθεί σε εφαρμογή στο πλαίσιο του εναρμονισθέντος με την οδηγία 2001/29 τομέα. Το αυτό ισχύει για τα προβλεπόμενα από την εν λόγω συνθήκη καθεστώτα εξαγωγής και εισαγωγής, στον βαθμό κατά τον οποίο έχουν ως αντικείμενο να επιτρέπουν την παρουσίαση στο κοινό ή τη διανομή, στην επικράτεια συμβαλλόμενου μέρους, αντιτύπων σε προσβάσιμο μορφότυπο δημοσιευμένων σε άλλο συμβαλλόμενο μέρος χωρίς να ζητείται η συναίνεση των φορέων των δικαιωμάτων.
113. Συναφώς, μολοντί διάφορες εκ των κυβερνήσεων που υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο επισήμαναν ότι οι προβλεπόμενες από τη Συνθήκη του Μαρακές υποχρεώσεις θα μπορούσαν να εφαρμοσθούν κατά τρόπο συμβατό με την οδηγία 2001/29, υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, τα κράτη μέλη δεν δύνανται να αναλαμβάνουν, εκτός του πλαισίου των θεσμικών οργάνων της Ένωσης, διεθνείς δεσμεύσεις που άπτονται τομέα καλυπτόμενου ήδη εν πολλοίς από κοινούς κανόνες της Ένωσης, ακόμη και αν δεν υφίσταται αντίθεση μεταξύ των δεσμεύσεων αυτών και των κοινών κανόνων της Ένωσης [βλ., συναφώς, απόφαση της 4ης Σεπτεμβρίου 2014, Επιτροπή κατά Συμβουλίου, C-114/12, EU:C:2014:2151, σκέψεις 70 και 71, καθώς και γνωμοδότηση 1/13 (Προσχώρηση τρίτων κρατών στη Σύμβαση της Χάγης) της 14ης Οκτωβρίου 2014, EU:C:2014:2303, σκέψη 86].
114. Υπό τις συνθήκες αυτές, ακόμη και αν γίνει δεκτό ότι το άρθρο 11 της Συνθήκης του Μαρακές προβλέπει υποχρέωση ανάλογη προς αυτήν που απορρέει από το άρθρο 5, παράγραφος 5, της οδηγίας 2001/29 ή ότι οι όροι που προβλέπονται από τα άρθρα 4 έως 6 της συνθήκης αυτής δεν είναι, αυτοί καθ' εαυτοί, ασύμβατοι με εκείνους του άρθρου 5, παράγραφος 3, στοιχείο β', και παράγραφος 4, της οδηγίας 2001/29, το στοιχείο αυτό, δεν είναι, εν πάση περιπτώσει, καθοριστικής σημασίας.

115. Επισημαίνεται επιπροσθέτως ότι, όπως τόνισαν οι κυβερνήσεις που υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, από τον τίτλο και από την αιτιολογική σκέψη 7 της οδηγίας 2001/29 προκύπτει ότι ο νομοθέτης της Ένωσης προέβη μόνο σε μερική εναρμόνιση του δικαιώματος του δημιουργού και των συγγενικών δικαιωμάτων, καθώς σκοπός της οδηγίας αυτής δεν είναι η κατάργηση ή η πρόληψη των διαφορών μεταξύ των εθνικών νομοθεσιών οι οποίες δεν θίγουν τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς (βλ., συναφώς, αποφάσεις της 5ης Μαρτίου 2015, *Corydan Båndkopi*, C-463/12, EU:C:2015:144, σκέψη 88, και της 26ης Μαρτίου 2015, *C More Entertainment*, C-279/13, EU:C:2015:199, σκέψη 29).
116. Προκειμένου, ειδικότερα, για τις εξαιρέσεις και τους περιορισμούς των δικαιωμάτων αυτών, η αιτιολογική σκέψη 31 της εν λόγω οδηγίας διευκρινίζει ότι ο βαθμός εναρμόνισης αυτών θα πρέπει να τελεί σε συνάρτηση με τον αντίκτυπό τους στην εύρυθμη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς. Αυτός είναι ο λόγος, επί παραδείγματι, για τον οποίο ο νομοθέτης της Ένωσης δεν εναρμόνισε πλήρως, με το άρθρο 5, παράγραφος 3, στοιχείο β', και παράγραφος 4, της ίδιας οδηγίας, τις εξαιρέσεις και τους περιορισμούς υπέρ των ατόμων με αναπηρία.
117. Εντούτοις, η εκτίμηση αυτή δεν είναι, αυτή καθ' εαυτή, καθοριστικής σημασίας.
118. Συγκεκριμένα, μολοντί από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι διεθνής συμφωνία καταλαμβάνουσα τομέα ο οποίος έχει αποτελέσει αντικείμενο πλήρους εναρμόνισης ενδέχεται να επηρεάσει κοινούς κανόνες ή να μεταβάλει την εμπέλειά τους [βλ., συναφώς, γνωμοδότηση 1/94 (Συμφωνίες προσαρτημένες στη Συμφωνία ΠΟΕ), της 15ης Νοεμβρίου 1994, EU:C:1994:384, σκέψη 96, και απόφαση της 5ης Νοεμβρίου 2002, Επιτροπή κατά Δανίας, C-467/98, EU:C:2002:625, σκέψη 84], πρόκειται μόνο για μία εκ των καταστάσεων στο πλαίσιο των οποίων πληρούται ο όρος της τελευταίας φράσεως της διατάξεως του άρθρου 3, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ [βλ., συναφώς, γνωμοδότηση 1/03 (Νέα σύμβαση του Λουγκάνο) της 7ης Φεβρουαρίου 2006, EU:C:2006:81, σκέψη 121].
119. Ομοίως, μολοντί τα κράτη μέλη διαθέτουν περιθώριο εκτιμήσεως ως προς τη χρήση της δυνατότητάς τους να προβλέπουν εξαίρεση ή περιορισμό υπέρ των ατόμων με αναπηρία, επισημαίνεται ότι το εν λόγω περιθώριο εκτιμήσεως είναι απότοκο της αποφάσεως του νομοθέτη της Ένωσης να παράσχει στα κράτη μέλη την ευχέρεια αυτή, εντός του καθιερούμενου με την οδηγία 2001/29 εναρμονισμένου νομικού πλαισίου που εξασφαλίζει υψηλή και ομοιόμορφη προστασία των δικαιωμάτων αναπαραγωγής, παρουσιάσεως στο κοινό και διανομής (βλ., συναφώς, αποφάσεις της 26ης Απριλίου 2012, *DR και TV2 Danmark*, C-510/10, EU:C:2012:244, σκέψη 32, και της 4ης Σεπτεμβρίου 2014, *Επιτροπή κατά Συμβουλίου*, C-114/12, EU:C:2014:2151, σκέψη 79).
120. Το άρθρο 5, παράγραφος 3, στοιχείο β', και παράγραφος 4, της οδηγίας αυτής δεν αφορά κατάσταση ανάλογη προς αυτήν για την οποία γίνεται λόγος με τις σκέψεις 18 και 21 της γνωμοδοτήσεως 2/91 (Σύμβαση υπ' αριθ. 170 της ΔΟΕ) της 19ης Μαρτίου 1993 (EU:C:1993:106), με την οποία το Δικαστήριο δεν αναγνώρισε αποκλειστική αρμοδιότητα της Ένωσης για τον λόγο ότι τόσο οι διατάξεις του δικαίου της Ένωσης όσο και εκείνες της επίμαχης διεθνούς συμβάσεως είχαν τον χαρακτήρα ελάχιστων προδιαγραφών.
121. Συγκεκριμένα, οι εν λόγω διατάξεις της οδηγίας 2001/29 δεν καθορίζουν ένα κατώτατο όριο προστασίας του δικαιώματος του δημιουργού και των συγγενικών δικαιωμάτων, αφήνοντας ανέπαφη την αρμοδιότητα των κρατών μελών να προβλέπουν πιο ενισχυμένη προστασία των δικαιωμάτων αυτών, αλλά εισάγουν παρέκκλιση από εναρμονισμένα από τον νομοθέτη της Ένωσης δικαιώματα, επιτρέποντας στα κράτη μέλη να προβλέπουν, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, εξαίρεση ή περιορισμό των εν λόγω δικαιωμάτων. Συνεπώς, κράτος μέλος το οποίο κάνει χρήση της εν λόγω παρεχόμενης από το δίκαιο της Ένωσης ευχέρειας εξασφαλίζει, εν τέλει, προστασία των ιδίων αυτών δικαιωμάτων η οποία υπολείπεται εκείνης που προκύπτει κανονικά από το εναρμονισμένο επίπεδο προστασίας που καθιερώνεται με τα άρθρα 2 έως 4 της οδηγίας 2001/29.

122. Στο πλαίσιο αυτό, επισημαίνεται περαιτέρω ότι το περιθώριο εκτιμήσεως το οποίο διαθέτουν τα κράτη μέλη πρέπει να ασκείται εντός των ορίων που θέτει το δίκαιο της Ένωσης (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 1ης Δεκεμβρίου 2011, *Rainer*, C-145/10, EU:C:2011:798, σκέψη 104) και, συνεπώς, τα κράτη μέλη δεν είναι ελεύθερα να καθορίζουν, κατά τρόπο μη εναρμονισμένο, το σύνολο των παραμέτρων της εξαιρέσεως ή του περιορισμού υπέρ των ατόμων με αναπηρία (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 26ης Απριλίου 2012, *DR και TV2 Danmark*, C-510/10, EU:C:2012:244, σκέψη 36).
123. Ειδικότερα, τα κράτη μέλη δύνανται να προβλέπουν στη νομοθεσία τους εξαίρεση ή περιορισμό υπέρ των ατόμων με αναπηρία μόνον εφόσον τηρούν το σύνολο των όρων του άρθρου 5, παράγραφος 3, στοιχείο β', της οδηγίας 2001/29, ήτοι εφόσον η εξαίρεση ή ο περιορισμός καλύπτει αποκλειστικώς τις χρήσεις προς όφελος ατόμων με αναπηρία οι οποίες συνδέονται άμεσα με την αναπηρία και δεν είναι εμπορικής φύσεως και στον βαθμό κατά τον οποίο απαιτείται λόγω της συγκεκριμένης αναπηρίας (βλ., συναφώς, απόφαση της 27ης Φεβρουαρίου 2014, *OSA*, C-351/12, EU:C:2014:110, σκέψη 39), όρων οι οποίοι, εντούτοις, δεν περιλαμβάνονται στα άρθρα 4 έως 6 της Συνθήκης του Μαρακές.
124. Εξάλλου, το περιθώριο εκτιμήσεως που διαθέτουν τα κράτη μέλη ως προς την καθιέρωση εξαιρέσεως ή περιορισμού υπέρ των ατόμων με αναπηρία δεν μπορεί να χρησιμοποιείται κατά τρόπο διακυβεύοντα τους σκοπούς της οδηγίας 2001/29, οι οποίοι, όπως προκύπτει από τις αιτιολογικές της σκέψεις 1 και 9, συνίστανται στην καθιέρωση υψηλού επιπέδου προστασίας υπέρ των δημιουργών και στη διασφάλιση της εύρυθμης λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς (βλ., κατ' αναλογία, αποφάσεις της 1ης Δεκεμβρίου 2011, *Rainer*, C-145/10, EU:C:2011:798, σκέψη 107, και της 10ης Απριλίου 2014, *ACI Adam κ.λπ.*, C-435/12, EU:C:2014:254, σκέψη 34).
125. Το εν λόγω περιθώριο εκτιμήσεως περιορίζεται επίσης από το άρθρο 5, παράγραφος 5, της οδηγίας 2001/29, το οποίο εξαρτά την προβλεπόμενη από το άρθρο 5, παράγραφος 3, στοιχείο ε', της οδηγίας αυτής καθιέρωση εξαιρέσεως ή περιορισμού από τρεις προϋποθέσεις, ήτοι ότι η εξαίρεση ή ο περιορισμός ισχύει μόνο για ορισμένες ειδικές περιπτώσεις, ότι δεν θίγει την κανονική εκμετάλλευση του έργου και ότι δεν προκαλεί αδικαιολόγητη βλάβη στα έννομα συμφέροντα του φορέα του δικαιώματος του δημιουργού (βλ., κατ' αναλογία, αποφάσεις της 16ης Ιουλίου 2009, *Infopaq International*, C-5/08, EU:C:2009:465, σκέψη 58, και της 1ης Δεκεμβρίου 2011, *Rainer*, C-145/10, EU:C:2011:798, σκέψη 110).
126. Εκ του συνόλου των στοιχείων αυτών προκύπτει ότι, μολονότι τα κράτη μέλη διαθέτουν την ευχέρεια να θέτουν σε εφαρμογή εξαίρεση ή περιορισμό στους εναρμονισμένους κανόνες των άρθρων 2 έως 4 της οδηγίας 2001/29 υπέρ των ατόμων με αναπηρία, πρόκειται για ευχέρεια παρεχόμενη από τον νομοθέτη της Ένωσης η οποία οριοθετείται αυστηρώς από τις επιταγές του δικαίου της Ένωσης που περιεγράφησαν με τις σκέψεις 123 έως 125 της παρούσας γνωμοδοτήσεως.
127. Στο πλαίσιο αυτό, τονίζεται επίσης ότι, όπου το άρθρο 5, παράγραφος 3, στοιχείο β', της οδηγίας 2001/29 προβλέπει μόνον ευχέρεια των κρατών μελών να εισάγουν εξαίρεση ή περιορισμό υπέρ των δικαιούχων, το άρθρο 4 της Συνθήκης του Μαρακές προβλέπει υποχρέωση εισαγωγής τέτοια εξαιρέσεως ή τέτοιου περιορισμού.
128. Συνεπώς, η σύναψη της συνθήκης αυτής σημαίνει ότι τα διάφορα όρια και οι διάφορες προϋποθέσεις που επιβάλλονται από το δίκαιο της Ένωσης και αναφέρθηκαν με τις σκέψεις 123 έως 125 της παρούσας γνωμοδοτήσεως θα ισχύουν για το σύνολο των κρατών μελών, τα οποία θα υποχρεούνται στο εξής να προβλέπουν τέτοια εξαίρεση ή τέτοιον περιορισμό δυνάμει του άρθρου 4 της εν λόγω συνθήκης.
129. Επομένως, το σύνολο των προβλεπόμενων από τη Συνθήκη του Μαρακές υποχρεώσεων άπτεται τομέα ο οποίος καλύπτεται ήδη εν πολλοίς από τους κοινούς κανόνες της Ένωσης, η δε σύναψη της εν λόγω συνθήκης ενδέχεται να επηρεάσει τους κανόνες αυτούς ή να μεταβάλει την εμβέλειά τους.

130. Εκ των ανωτέρω εκτιμήσεων συνάγεται ότι η σύναψη της Συνθήκης του Μαρακές εμπίπτει στην αποκλειστική αρμοδιότητα της Ένωσης.

Κατά συνέπεια, το Δικαστήριο (τμήμα μείζονος συνθέσεως) εκδίδει την ακόλουθη γνωμοδότηση:

Η σύναψη της Συνθήκης του Μαρακές για τη διευκόλυνση της πρόσβασης σε δημοσιευμένα έργα για τα άτομα που είναι τυφλά, τα άτομα με μειωμένη όραση ή με πρόβλημα ανάγνωσης εντύπων με άλλο τρόπο εμπίπτει στην αποκλειστική αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Lenaerts

Tizzano

Pešič

Bay Larsen

von Danwitz

Prechal

Bonichot

Arabadijev

Toader

Safjan

Šváby

Jarašiūnas

Fernlund

Vajda

Rodin

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 14 Φεβρουαρίου 2017.

Ο Γραμματέας

A. Calot Escobar

Ο Πρόεδρος

K. Lenaerts